

állna rendelkezésre, akkor amikor könyvtáraink raktározási problémáit sem tudjuk kielégítően megoldani.

Természetesen a muzeális értékű és drága segédkönyveket ilyen nagyüzemi eljárással kötni nem lehet. Erről cikkemben részletesen írtam. A házikönyvkötészetek cikkíró által kívánt fejlesztése pedig elképzelhetetlen, már nemzetgazdasági szempontból is. A házi kötéseket igenis fejleszteni kell, mert a központi üzem mellett fenti feladatokat végeznek, azonkívül egy olyan fontos kérdésnek a megoldása is rájuk fog hárulni, még pedig mindig nagyobb és nagyobb mértékben, mint a már bekötött, de az olvasás következtében elrongyolódott értékes könyvek javítása és újrakötése. Ez a munka nagyüzemi módon nem végezhető el.

Ami a tanműhely felállítását illeti, nem értek egyet cikkíróval, mert éppen a szövetkezeti tanműhely vezetője panaszkodott, hogy igen nagy nehézségekkel küzd a tanulók oktatása és a termelés követelményeinek összehangolásával. Sokkal célszerűbb, ha a tanulók részt vesznek a szakmunkások termelő munkájában, így megtanulják egyszerre a folyamatos termelési munkát is és szakvizsgájuk után nagyobb eredménnyel lehet őket beállítani a már beidegződött folyamatos termelésbe.

SASVÁRI DEZSŐ

HÍREK

A Tanácsköztársaság szépirodalmi termése.
JÓZSEF Farkas szerkesztésében néhány hónappal ezelőtt jelent meg, s szinte napok alatt fogyott el a *Mindenki újakra készül*... c. gyűjteményes mű első kötete, mely az őszirózsás forradalom idején folyóiratokban és napilapokban megjelent szépirodalmi jellegű írásokat foglalta magában. A mű most megjelent újabb kötetében az Akadémia Irodalomtörténeti Intézete és az Akadémiai Kiadó a Tanácsköztársaság szépirodalmi termését nyújtja át az olvasóknak. A kötetben megtaláljuk a kor szinte valamennyi számottevő írója és költője, így többek között BABITS Mihály, BALÁZS Béla, BARTA Lajos, BRÓDY Sándor, GÁBOR Andor, HELTAI Jenő, JUHÁSZ Gyula, KARINTHY Frigyes, KÁRPÁTI Aurél, KASSÁK Lajos, KOSZTOLÁNYI Dezső, KRÚDY Gyula, KUNCZ Aladár, MOLNÁR Ferenc, MÓRA Ferenc, MÓRICZ Zsigmond, NAGY Endre, NAGY Lajos, RÉVÉSZ Béla, SOMLYÓ Zoltán, SZÉP Ernő, SZINI Gyula, SZOMORY Dezső, TÓTH Árpád, VÁRNAI Zseni írásait. A gyűjtemény hátralevő két kötete az őszirózsás forradalom és a Tanácsköztársaság publicisztikai irodalmát fogja közölni.

Aloys Ruppel, a Gutenberg-Jahrbuch szerkesztője, a Mainzi egyetem Gutenberg-tanszékének professzora, idén ünnepli igaz-

gatói működésének negyvenedik évfordulóját a világhírű mainzi Gutenberg-Museum élén.

D. B.

Nemzetközi műszaki könyvkiállítás. Budapest. A Budapesti Ipari Vásáron első ízben mutatkozott be a magyar szellemi élet egyik legfontosabb és a baráti államokkal közösen megrendezett nemzetközi műszaki könyvkiállítás. A Szovjetunió hatalmas pavillonjával szemben önálló épületben helyezték el a körülbelül 1200 könyvet és több száz műszaki folyóiratot. A fekete háttérre szerelt színes rácsokból álló szabadpolcokon elrendezett kiállítási anyag izléses külsejével kellemes benyomást tett a látogatóra; a könnyebb tájékozódást mutató táblák segítették elő.

A kiállításon a *Műszaki Könyvkiadó* mérnöki, illetve technikai szintű kézikönyvei és zsebkönyvei, műszaki monográfiái és szakmunkások képzését szolgáló szép kiállítású könyvei mellett 40 féle műszaki és tudományos folyóirat dokumentálta a magyar műszaki könyvkiadás nemzetközi színvonalú fejlettségét.

A Szovjetunió 4 kiadóvállalatának termékei a kiállítás egyik legértékesebb részét alkották. Az *Atomizdat*: az atomfizika, magfizika, radioaktivitás területéről, a *Fizmatgiz*: a fizika-matematikai tudo-

mányokból, a *Rosztehizdat*: a könnyű- és textilipari ismeretekből és végül a *Gosz-energoizdat*: a hőtechnika, hidroeenergetika, elektrotechnika és rádióelektronika tárgyköréből nyújtotta termékeit.

A *Német Demokratikus Köztársaság* 2 kiadója közül a *Verlag Technik Berlin* — mely évenként 26 szaklapot, több mint 100 könyvet ad ki és 40 országba exportálja termelése harmadrészét — munkásságának keresztmetszetét mutatta be, — míg a *Verlag Die Wirtschaft Berlin* az általa megjelentetett 43 periodikából adott ízelítőt.

A *prágai SNTL* a múlt évi több mint 400 műszaki könyvből, és Szlovákia törvényében elsőként szereplő szakkiadó: a *pozsonyi SVTL* feltűnően sok zsebkönyvből, szótárából láttunk gazdag együtttest.

A 10 éves *bukaresti Műszaki Könyvkiadó* is termékeinek javát adta. Értékesek népszerűsítő füzetei, melyek a műszaki eljárások alapfogalmait ismertetik. Magyar és német nyelvű kiadványaikkal is találkozunk.

A Budapesten megrendezett első nemzetközi műszaki könyvkiállítás anyagának szépsége, gondos elkészítése és témáinak bő változatosága megfelelően mutatja azt a magas színvonalat, melyet nálunk és a baráti országokban a műszaki könyvkiadás területén elértünk. Mint érdekességet említjük meg, hogy egyre inkább kikapcsolódnak a műanyagborítások által nyújtott gazdag lehetőségeket (főleg Bratislavában). A jelenlegi és az ezt követő közös külföldi kiállítások vannak hivatva arra, hogy még jobban elmélyítsék a KGST országainak műszaki együttműködését és együttes technikai fejlődését.

NAGYDIÓSI GÉZÁNÉ

Sajtótörténeti kiállítás a szegedi Móra Ferenc Múzeumban. Fél évszázadot élünk át hazánk történetéből, amikor megtekintjük a Kultúrpalotában rendezett emlékkiállítást. A jól válogatott és ötletesen csoportosított cikk, kép- és dokumentumanyag bizonyítja, hogy az ötvenedik évfordulóját ünneplő Dél-Magyarország c. napilap indulásától kezdve — kisebb időközöktől eltekintve — a társadalmi haladás egyik fontos szellemi tényezője volt. Fejlődése a többszöri letiltások útjelzői között egyértelműen vezet 1944. november 19-ig, amikor a felszabaduló ország egyik legelső orgánusaként áll a hazaszerető erők összefogásáért, a nemzet megújodásáért küzdő politika szolgálatába. Az idáig vezető utat olyanok mutatják, mint HOLLÓS József, JUHÁSZ Gyula, MÓRA

Ferenc, MAGYAR László; az új fejezetet pedig RÉVAI József, ERDEI Ferenc, SZIRMAI István írják.

A kiállítás rendezői szerencsésen csoportosították a rendkívül gazdag anyagot egy-egy jelentősebb fordulóponthoz, hangsúlyozták a lap háború ellenes megnyilvánulásait, a közelgő forradalom előkészítését, abban betöltött szerepét. Rendkívül plasztikusan domborítják ki a nagy költő, JUHÁSZ Gyula, majd a felszabadulás után RÉVAI József publicisztikai tevékenységét. Nem feledkeztek meg a lapot előállító, hatszoros élüzem Szegedi Nyomda munkájának bemutatásáról sem. Kitűnő ötlet volt a magnetofonos „tárlatvezetés”, melynek szövege a kiállítás legtöbb részletére kiterjedt.

(R-1)

A nemzetközi kiadványcseré európai konferenciája. Könyvek, folyóiratok és egyéb kiadványok egyre fokozódó mennyiségben jelennek meg a világ minden részén, ami a könyvtárak és tudományos intézetek közötti csereforgalom folytonos növekedésével jár. Ugyanakkor a kiadványcserének mint a nemzetek közötti kulturális együttműködés egyik formájának a jelentősége is emelkedett. Az UNESCO már kezdettől fogva nagy súlyt helyezett az ismeretek minél nagyobb mértékű és akadálytalan terjesztésére és többféle eszközzel igyekezett előmozdítani a könyv- és kiadványcseré minél eredményesebb megszervezését. A tagállamainak nyújtott közvetlen támogatás esetein túlmenően több nemzetközi regionális értekezletet hívott össze (Zágráb, Manila, Havana, Damaszkusz, Tokió) legutóbb pedig a magyar kormányt kérte fel arra, hogy az UNESCO pénzügyi támogatásával rendezze meg az európai országok kiadványcserével foglalkozó szakembereinek konferenciáját az időszzerű problémák megvitatására. Így került sor a Nemzetközi Kiadványcseré Európai Konferenciájára Budapesten, 1960. szeptember 13-tól 19-ig, a Magyar Tudományos Akadémia helyiségeiben.

A Magyar UNESCO Bizottság, mint főrendező, valamennyi európai UNESCO tagállam nemzeti bizottságát felkérte 1—1 szakértő kiküldésére. 19 ország a *következőkkel képviseltette* magát: Ausztria: M. RAZUMOVSKY, a bécsi Nemzeti Könyvtár könyvtárosa; Bjeloruszlia: F. V. STEPANJUK, a Bjelorusz Tudományos Akadémia Könyvtárának igazgatója; Bulgária: V. POPOV, az Állami Könyvtár Csereszolgálatának vezetője; Csehszlovákia: K. KRATOCHVIL, az Állami Könyvtár Cseresoztályának vezetője;

Dánia: R. ELJERSEN, a Dán Csereközpont vezetője; Egyesült Királyság: A. ALLARDYCE, a Brit Könyvcsereközpont vezetője; Finnország: M. KAHLA, a Tudományos Társaságok könyvtárának munkatársa; Franciaország: S. HONORÉ, a Nemzeti Könyvtár, hivatalos kiadványok csoportja vezetője és megfigyelőként M. COURTOIS, a Csereközpont vezetője; Hollandia: G. A. HAMEL a Királyi Könyvtár Csereosztályának vezetője; Jugoszlávia: L. JOVANOVIĆ, a belgrádi Egyetemi Könyvtár Csereosztályának vezetője; Lengyelország: W. SLAB-CZYNSKI, a Nemzeti Könyvtár Csereközpontjának vezetője és megfigyelőként J. RADOZYCKI, a Tudományos Akadémia Elosztóközpontjának vezetője; Magyarország: JÓBORÚ Magda, az Országos Széchényi Könyvtár főigazgatója, Kovács Máté a könyvtártudomány egyetemi professzora, Rózsa György, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának igazgatója és Gombocz István, a Nemzetközi Csereosztályát vezetője; Német Szövetségi Köztársaság: G. von BUSSE, a Német Kutatóközpont Csereosztályának vezetője; Norvégia: H. FLØGSTAD, az oslói Egyetemi Könyvtár Csereosztályának vezetője; Olaszország: G. PORFIRIO, a Közoktatásügyi Minisztérium osztályvezetője; Románia: D. TRANCA, az Állami Könyvtár helyettes igazgatója; Svájc: P. BOURGEOIS, a Nemzeti Könyvtár igazgatója; Szovjetunió: B. P. KANYEVSKIJ, a Lenin Könyvtár Csereosztályának vezetője; Ukrajna: V. S. DONCSAK, az Ukrán Állami Könyvtár igazgatója. A Könyvtárosegyesületek Nemzetközi Szövetségét (IFLA) P. BOURGEOIS, a Nemzetközi Dokumentációs Szövetséget JÁNSZKY Lajos, az Országos Műszaki Könyvtár igazgatója képviselte.

Fontos szerepe volt mind az előkészületekben, mind a konferencia folyamán E. N. PETERSEN-nek, az UNESCO Könyvtári osztálya vezetőjének és MALLER Sándornak, az UNESCO Könyvtári osztálya csoportvezetőjének.

A konferencia ünnepi megnyitóján GYÁROS László, a Kultúrkapcsolatok Intézete elnöke, JÓBORÚ Magda a Magyar UNESCO Bizottság elnöke és E. N. PETERSEN tartottak beszédeket, majd a konferencia elfogadta a javasolt napirendet és szabályzatot és megválasztotta JÓBORÚ Magdát elnöknek, B. P. KANYEVSKIJT és P. BOURGEOIST alelnökké, A. ALLARDYCE-t főjegyzőnek, S. HONORÉT, és V. S. DONCSAKOT jegyzőnek. Angol, francia és orosz voltak a hivatalos nyelvek, az üléseket az Akadémia 300-as termében tartották, a szimultán tolmácsolásról az UNESCO által alkalmazott négy tolmács gondos-

kodott. Az egész konferencia operatív megrendezéséről a Magyar UNESCO Bizottság megbízásából a Kultúrkapcsolatok Intézete gondoskodott igen eredményesen.

A konferencia 6 ülésén sorra megvitatta az írásban elkészített és a résztvevők számára előzetesen eljuttatott alábbi referátumokat: W. COX: *A nemzetközi kiadványcsere jelenlegi irányzata és jövőbeli lehetőségei*; B. P. KANYEVSKIJ: *Az egyetemi és tudományos kiadványok cseréjének jelenlegi helyzete és fejlődése*; R. ELJERSEN: *A cseretevékenység decentralizálása*; G. von BUSSE: *A nemzeti csereközpont. Gyakorlati útmutató*; KOVÁCS Máté: *A cseretevékenység országos koordinálása*; A. ALLARDYCE: *Könyvtárközi központok és a fülöspéldányok cseréje*; S. HONORÉ: *A hivatalos kiadványok cseréjének kérdései*; W. SLAB-CZYNSKY: *A bibliográfiák mint a nemzetközi kiadványcserét előmozdító munkaeszközök*; G. A. HAMEL: *A kiadványcsere akadályai*; J. DARGENT: *A cseremunka szabványosítása és statisztikázása*.

A referátumokat maguk a szerzők, illetve helyetteseik röviden ismertették, majd a felszólalások és a vita részletesen elemezték a felvetett kérdéseket. A 7., utolsó ülésen került sor a benyújtott határozati javaslatok megvitatására és az A. ALLARDYCE főjegyző által fogalmazott és előzetesen a konferencia vezetősége által megvitatott jelentés elfogadására.

A jelentés első fejezete hangsúlyozza a kiadványcserének mint beszerzési forrásnak a fontosságát és kifejezi azt a kívánást, hogy a cserét, mint a nemzetközi kulturális együttműködés egyik módját szélesebb körben kellene ismertté tenni. A továbbiakban a jelentés az 1958-i új nemzetközi csereegyezményekről szól és megemlíti, hogy a konferencia külön munkabizottságot hozott létre az UNESCO által a jövőben terjesztendő statisztikai kérdőív megszerkesztésére. E kérdőív mintája a jelentés egyik mellékletként mint a konferencia egyik fontos konkrét eredménye jött létre. Hosszabb rész foglalkozik a nemzeti csereközpontokkal. A központ ne centralizálja a cserét, de törekedjék a cserekapcsolatok koordinálására, álljon készen a továbbító szolgálatra, foglalkozzék a duplumcserével, akár központi anyagraktár, akár egyeztető iroda felállítása útján. A jelentés példaként említi a nemzetközi kiadványcseréről szóló magyar miniszteri rendeletet, ajánlatosnak tartja, hogy a csereközpont szervezeti és pénzügyi önállósággal rendelkezze valamely nagyobb intézményhez tartozóknak, munkájáról fektessen fel nyilvántartásokat. Ugyanakkor hangsúlyt kapott az is, hogy a központok szer-

vezeti formája helyi körülményektől is függ. Foglalkozott a konferencia a *Csere-kézikönyv* 3. kiadásával és pótlásának kérdésével és tükrözi a jelentés a cseréről szóló irodalom kérdésében elhangzott kívánságokat is.

A csereanyag fajtái köréből a jelentés a hivatalos kiadványokkal és a kulturális egyezményekből eredő vegyes anyag szétosztásával összefüggő munkát említi központi feladatként, az elszámolás terén pedig az egyensúlyra törekvés mellett nagyvonalúságot ajánl. A kiadványcsere útjában álló akadályok közül a politikai feszültség szerepel első helyen, ennek csökkentése a kiadványcsere fokozásán is múlik. A magas szállítási díjak, behozatali és kiviteli engedélyek, vámok, stb. csökkentése, ill. eltörlése a kívánalmak között szerepel, ugyanígy a konferencia fontosnak tartotta a kevéssé ismert nyelveken kiadott publikációk idegen nyelvű összefoglalókkal való ellátását és azt, hogy a cserével foglalkozó könyvtárosok magas képzettségű személyek legyenek. A konferencia elvárja, hogy a kormányok több anyagi támogatásban részesítsék a cserével foglalkozó szerveiket. Igen fontos, hogy az országok bocsássák ki teljes és esetleg válogató nemzeti bibliográfiáikat, hivatalos kiadványaik jegyzékét, tudományos intézeteiknek és azok irodalmi termésének jegyzékét, valamint hivatalos szerveik címtárát. Külön pont foglalkozik a hivatalos kiadványok gyűjtésének és feltárásának legjobb módszereivel. A zárófejezet kifejti, hogy a viták és a személyes érintkezés elérte célját, az eszmék és gondolatok találkoztak.

A jelentéshez csatolták a már említett statisztikai kérdőív mintán és a résztvevők jegyzékén kívül az egyes delegációk részéről külön-külön vagy együttesen benyújtott, majd az utolsó ülésen módosítva elfogadott *határozatokat*, szám szerint összesen 12-t. Ezek rövid foglalata a következő: 1. A tagállamok mielőbb ratifikálják az 1958-as két új többoldalú csereegyezményt. 2. Az alapvető csereanyag a tudományos kiadványokból tevődik össze, de a kereskedelmi kiadványok sem zárhatók ki a csereforgalomból. 3. A csere alapformája a kétoldalú közvetlen csere, de bizonyos funkciók lehetőleg a nemzeti csereközpontokra bízandók. 4. A kormányok biztosítsanak csereközpontjaik számára megfelelő személyzetet és hitelkeretet. 5. A csereközpont egyik fontos feladata a csere koordinálása, ami azonban nem érintheti a csere-élők önállóságát. 6. Az UNESCO létesítsen minta-csereközpontot. 7. A kormányok bocsássák ki hivatalos kiadványaik jegy-

zékét, vagy jelöljék meg a cserére rendelkezésre állókat a hivatalos bibliográfiákban, illetőleg nemzeti bibliográfiákban, az anyagot pedig központi könyvtárosok bocsássák a nagyközönség rendelkezésére. A tagállamok bocsássák ki hivatalos szerveik címtárát is. 8. Az UNESCO és tagállamai bocsássanak ki a csere elméletével foglalkozó tanulmányokat is. 9. Az UNESCO igyekezzék a csereanyag számára kedvezményes szállítási feltételeket teremteni. 10. Az UNESCO és tagállamai mozdítsák elő a cserével foglalkozó szakemberek személyes tapasztalatcseréjét más országokban. 11. Az UNESCO és tagállamai továbbra is rendezzenek hasonló összejöveteleket. 12. A konferencia kifejezi köszönetét a Magyar UNESCO Bizottságnak és a magyar könyvtárosoknak az általuk kifejtett munkáért és köszönetet mond az UNESCO-nak.

Végül említsük meg, hogy a konferencia résztvevői az első napon három Bartók művet láthattak az Operában, a második napon az UNESCO fogadásán, a harmadik napon a Szabó Ervin Kör baráti találkozóján, a negyedik napon a Magyar UNESCO Bizottság fogadásán vettek részt. Megtekintették az Országos Széchényi Könyvtárat, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárát és a konferencia alatt és után tanulmányozták a Nemzetközi Cserebizottság munkáját. Megismerkedtek Budapesttel, a vasárnapi kirándulás során pedig Gyöngyös és Eger látnivalóival. Mind-ezen alkalmak barátságos légkört teremtettek, módot adtak arra, hogy a külföld megismerkedjék a vezető magyar könyvtárosokkal, sőt a Művelődésügyi Minisztérium által összeállított könyvtári album révén maradandó emléket is vittek magukkal az egész magyar könyvtárugyről. Örömmel állapíthatjuk meg, hogy ezúttal Budapest is szerepelni fog a nemzetközi kiadványcsere fejlődési állomásai között.

GOMBOCZ ISTVÁN

Az Országos Széchényi Könyvtár Goldmark Károly-emlékmúzeuma. 1960. augusztus 20-án Keszthelyen nyílt meg az Orsz. Széchényi Könyvtár Helikon Könyvtárának egyik termében berendezett Goldmark Károly-emlékmúzeum, melyet a város világhírű szülöttének a Helikon-Könyvtárban őrzött hagyatékából állítottak össze. A kiállított eredeti kéziratokból, fényképekből, műsorlapokból, hangverseny- és operaplakátokból, díszlevelekből, valamint tárgyi emlékekből — melyek között ott szerepel a mester zongó-

rája is — kirajzolódik a századvég kiemelkedő magyar zeneszerzőjének, a *Sába királynője* c. opera alkotójának pályaképe. Külön tárló foglalja össze GOLDMARK életművének magyar vonatkozásait, végül egy sűrített összeállítás a műveiben itthon és a nagyvilágban ma is élő GOLDMARKOT tárja a múzeumlátogató elé.

KECSKEMÉTI ISTVÁN

A restaurálásról szóló olasz törvényes rendelkezések szakmai útmutatásai. Az olasz parlament 1957-ben figyelemre méltó törvényt alkotott (1957. évi 1227. törvény) a ritkabecsi kéziratok és nyomtatott olasz művészi, történelmi, valamint bibliográfiai állomány védelmére. Tíz év (1956/57—1966/67) leforgása alatt 18 000 millió lírát irányzott elő a törvény könyvek és kéziratok konzerválására, karbantartására és restaurálására. E hatalmas összegből az 1960/61. költségvetési évre 2100 millió líra esik. Az olasz közoktatásügyi miniszter az általi könyvtárak vezetőihez intézett utasításában legutóbb számos érdekes könyvvédelmi szakmai és szervezési szempontra hívta fel a figyelmet.

Az anyag kiválasztásában az értékes kéziratok, ősnymtatványok, illusztrált kiadványok, művészi kötések elsőbbséget élveznek a kevésbé értékesekkel szemben, figyelembe véve a leginkább rongált, illetve a használatnak leginkább kitett állományegységeket. Nem szabad restaurálni olyan köteteket, amelyek restaurálási értéke nagyobb, mint a kötet leltári (gyűjteményi) értéke.

A restaurálás csupán konzerváló jellegű lehet és csak a legszükségesebb munkákra terjedhet ki. A kódexek hiányzó részeit (lapsarkok, szegélyek stb.) mindenképpen pótolni kell, főleg akkor, ha a restaurálás elmaradása további károkat idézne elő. Hártályak kisimítása csak akkor ajánlatos, ha a használatot gátló súlyosabb jellegű gyűrődésekről van szó s ha nincs a hártályán miniatúra.

A penészek elpusztítását, a pergamenek mosását, a papírlapok tisztogatását nagy gonddal és körültekintéssel szabad csak elvégezni. Az ősnymtatványok papíranyaga felületi tisztítása nem kívánatos, mert a fehérités a papír anyagának gyengítéséhez vezethet (főleg a klóros fehéritő oldatok veszélyesek).

A köteteket is restaurálni kell, ha régiségük vagy művészi kivitelük a restaurálást indokolja. A hiányzó kötésrészeket azonban stíluselemek nélkül szabad csak készíteni. Meg nem menthető kötések helyettesítésére főleg nagy formátumú

középkori eredetű kéziratos kötések esetében kolostori típusú félbörkötést kell alkalmazni, de veretek és csatok nélkül; ha azonban az ilyen kötési elemek megmenthetők, az új kötés készítésekor azokat régi helyükre kell illeszteni. A humanista kéziratos köteteket sötét színű bőrbbe vagy pergamenbe lehet köttetni. Díszítő elemek rányomását mellőzni kell.

Csonka ősnymtatványok hiányzó lapjait vagy lapjainak hiányzó részeit nem szabad fotokópiás úton pótolni, hanem csak fehér papírlapokkal, kivéve, ha olyan ritka szövegről van szó, amely más példányban illetve kiadásban a könyvtárnak nincs meg.

Az új kötések kényelmes lapozását mindenképpen biztosítani kell. Tilos az újakötött könyveket körülvágni. Az ívek (füzetek) eredeti sorrendjét az átkötéskor meg kell tartani. Az ősi kolligátumokat elvileg nem szabad szétválasztani.

A miniszteri utasítás végül rámutat arra, hogy a könyvtárak vezetői a költségvetésben biztosított összegekből szükség esetén — az értékes állomány korszerű tárolását biztosító — új vasszerkezetű állványokat is vásárolhatnak, de az általános portalanításra és fertőtlenítésre szolgáló költségeket is e keretből fedezhetik.

TOMBOR TIBOR

Újságírás és sajtótudományi kutatómunka Délkelet-Ázsiában. 1960 januárjában az UNESCO kezdeményezésére 22 ország, 34 szakember és mintegy tíz nemzetközi szervezet képviselőinek részvételével Bangkokban értekezlet folyt le Délkelet-Ázsia sajtó- és információs problémáiról. Az értekezlet részletesen megvitatta az újságok, a folyóiratok, a rádió, a film, a televízió, a hírügynekségek, valamint a távközlés és az újságíróképzés egyes kérdéseit. A vitában különösen az újságíróképzés és az információ eszközeivel foglalkozó tudományos munka kérdései álltak előtérben. Az igen alacsony fokon álló újságíróképzést egyetemi tanfolyamok, ösztöndíjak, szakkönyvek kiadása útján óhajtják felendíteni. A tudományos kutatás fejlesztéséhez a nemzetközi szervezetek és különösen a nemzetközi szervezések tanulmányozására 1957-ben alakult nemzetközi szövetség fog segítséget nyújtani.

A bangkoki értekezlet a megnyitóján volt egy értekezlet-sorozatnak, amely a különböző, fejlődésben elmaradt országok információs problémáival foglalkozni. Legközelebb előreláthatólag Latin-Amerika kerül sorra 1961-ben és Afrika 1962-ben.

D. B.

Új fejlemények a szovjet bibliográfiai munkában. Az 1959 februárjában tartott általános bibliográfiai konferencia óta tovább fokozódott a szovjet bibliográfiai munka üteme. Több értekezlet vitatta meg a mezőgazdaság, a természettudomány és a történettudomány bibliográfiai helyzetét. A Szovjet Könyvtárügyi Tanács Bibliográfiai Bizottsága további ankétokat szervez, melyek az egyes bibliográfiafajták terén szükségesnek mutatkozó egyeztetéseket fogják elvégezni és a feladatokat meghatározni. Példák a konkrét célok köréből: a bibliográfiai kiadványok 7 éves (1959–1965) terve; a bibliográfiai szélesebbkörű használatának biztosítása; az orosz könyv központi katalógusának megszervezése; az újságokban és folyóiratokban megjelenő bibliográfiai feltárásának lehetőségei. Az országszerte meginduló retrospektív bibliográfiai munka egységesítése érdekében központi szabályozást nyújtó tervek készítenek. Az Összszövetségi Könyvkamara évenként cikkrepertóriumot és ötvenként könyvbibliográfiát fog kiadni. A Bibliográfiai Bizottság egyidejűleg tanulmányozza más országok bibliográfiai munkáját is.

Javaslat egy európai tudományos tájékoztató központ felállítására. Nemrég Ausztriában felvetették azt a javaslatot, hogy időszerű lenne a tudományos tájékoztatásügy minden vonatkozására kiterjedő európai központot szervezni, amely az ismereteket tartalmazó dokumentumok nagyobb forgalmát és jobb felhasználását mozdítaná elő. A jelenleg széteső és elaprózott tájékoztatási tevékenységet ez a központ egyeztetné valamennyi szakterületen valamennyi ország részvételével. A központ tanácsadó szerveiben szerzők, fordítók, dokumentalisták, tudományos kutatók stb. működnének, a közgyűlés határozná meg az általános irányelveket, a titkárság pedig a főbb kérdéscsoportoknak megfelelő szervezési, tájékoztatási, pénzügyi, szabványosítási stb. osztályokkal hajtáná végre a munkát.

Francia újságok és folyóiratok mikrofilmzése. Párizsban a Nemzeti Könyvtár, a Sajtószövetség és más intézmények támogatásával egyesület alakult az időszaki sajtó fényképezéssel történő reprodukálására és megőzésére. A Nemzeti Könyvtár közelében felállítottak egy mikrofilm-laboratóriumot, benne a legmodernebb eszközökkel. Az automatikus mikrofilmfelvétel naponta 3000 felvételt tud készíteni, az önműködő előhívó néhány perc

alatt kibocsátja a negatív vagy pozitív filmet, a másoló óránként 13 000 kockát visz pozitív filmre, leolvasójában egy teljes évfolyam újság filmje helyezhető el. A viszonylag kisszámú személyzet egyrészt a már befutott rendeléseknek tesz eleget, másrészt folyamatosan fényképezi a kurrens francia újságtermést. Az eddig végzett munka katalógusaiból kitűnik, hogy a francia hivatalos lap és több párizsi napilap évfolyamai részben évtizedekre visszamenőleg rendelkezésre állanak.

A bibliográfia ügyének új nemzetközi gazdája. Folyóiratunk hírei között már beszámoltunk arról (1960. 1. sz.), hogy az UNESCO keretében működő Nemzetközi Bibliográfiai Tanácsadó Bizottság és az Exakt és Alkalmazott Tudományok Dokumentációs és Terminológiai Bizottsága 1960 végéig egyesülni fog. A két bizottság a közelmúltban ismét együttes ülést tartott és ezen elhatározták, hogy az új Nemzetközi Bibliográfiai, Dokumentációs és Terminológiai Tanácsadó Bizottság, mely a jövőben fontos nemzetközi testülete lesz az idevonatkozó elvi és gyakorlati kérdéseknek, a következő szervezeti szempontokat tartja majd szem előtt: Az új bizottság 12 tagjából 7 hivatásos könyvtárügyi, dokumentációs stb. szakember lesz, öten az olvasókat, ill. szerzőket fogják képviselni. Az ENSZ illetékes szakosított intézményei, továbbá az érintett nem-kormányzervek (IFLA, FID, ICSU, ISO stb.) képviselői megfigyelőként fognak részt venni a bizottság ülésein.

Olasz központi katalógus. Egy 1951. évi törvény felállította az „Olasz Könyvtárak Központi Katalógusának és Bibliográfiai Tájékoztatószolgálatának Országos Központját”. A Központ első lépéseként új katalogizálási szabályokat bocsátott ki, majd a 200 legfontosabb olasz állami, városi, egyházi és magánkönyvtár katalógusait vonta be működési körébe. A központi katalógus felállítása 1954-ben kezdődött meg és máig magában foglalja a római, a firenzei, a milánói, a nápolyi nemzeti könyvtárak és néhány más könyvtár azóta beszerzett anyagát. Körülbelül 1 600 000 cédulát tartalmaz, félmilliónál több műről. A római könyvtárak retrospektív katalógusát 1956-ban kezdték el szerkeszteni, máig 33 kötet készült el az A és B betűk anyagáról. A Központ rendelésre cédulákat is küld belföldi és külföldi könyvtárak részére. Amint ismeretes, ez a Központ szerkeszti az új olasz nemzeti bibliográfiát is.

GOMBOCZ ISTVÁN

SZEMLE

Vince Pálné: Hazai és külföldi időszakos műszaki dokumentációs kiadványok. Bp. 1960, Országos Műszaki Könyvtár és Dokumentációs Központ. 78 l. (Időszzerű Műszaki Dokumentációs Kérdések 1.)

A nemzetközi viszonylatban jelentős kiadványt az OMK dokumentációs osztálya adatgyűjtésének felhasználásával VINCE Pálné állította össze, az elemző ismertetések megírása is az ő munkája.

E kiadvánnyal az OMK jelentős publikációs sikert könyvelhet el annál is inkább, mert ehhez hasonló, korszerű adatokat feltáró segédkönyv tudásunk szerint jelenleg nincs forgalomban. Úgy tudjuk, hogy Moszkvában a VINITI készül hasonló kiadvány közzétételére, a FID pedig 1959 januárjában kibocsátott körlevele szerint az Index bibliographicus 4. kiadás I. köteteként *Science and technology* címen kíván címanyagot közzétenni. A FID e jegyzékben az egyes folyóiratok címét, alcímét, a kiadó, a terjesztő nevét, a publikáció kezdő évét, periodicitását, az előfizetési árat, az évenként közölt kivonatok számát, a kivonatok nyelvét s osztályozási rendszerét fogja közölni. A kiadvány tehát nem fogja felsorolni az egyes folyóiratok tárgyköreit, nem vizsgálja meg azok belső sajátosságait. A kérdés történeti előzményeihez tartozik, hogy a FID a második világháború után (1949-ben) már közzétett egy sok szempontból hiányos jegyzéket, amely összefoglalta a korabeli természettudományos és műszaki kivonatoló dokumentációs folyóiratcímeket.¹ E kiadvány nyomán az akkor még működő Országos Dokumentációs Központ magyar nyelvű jegyzékben ismertette a legfon-

tosabb külföldi dokumentációs folyóiratcímeket az ETO szakbeosztásában.² E jegyzék, néhol még hiányosan, az egyes tételekben a következő adatokat tartalmazta: a folyóirat címe, megjelenési gyakorisága, évi előfizetési díja, kiadási helye, a dokumentációs feldolgozások száma.

Az OMK új kiadványával az egyre bővülő műszaki szakirodalom megismerésében, a műszaki tudomány és technika rohamos fejlődésében tájékozódni kívánó elméleti és gyakorlati szakemberek, kutatók, mérnökök, valamint könyvtárosok és dokumentalisták segítségére sietett. Az elmúlt évtizedekben nemcsak az elsődleges műszaki kiadványok (könyvek, folyóiratok, kutatási jelentések, kongresszusi jegyzőkönyvek, szabadalmak, szabványok stb.) száma növekedett meg óriási mértékben, hanem ezek mellett jelentősen megsaporodtak a szakirodalmi anyag adatait másodlagos közreadásban közvetítő különféle időszakos dokumentációs kiadványok is, amelyek feladata az elsődleges kiadványokban közzétett eredmények feltárása. E dokumentációs kiadványokat az OMK kutatási segédeszközként vette most számba. A kitűnően megírt bevezetés rámutat arra, hogy „a szakirodalmi anyag adatait másodlagos közreadásában közvetítő ezek az időszakos dokumentációs kiadványok egyrészt folyamatos eligazítást nyújtanak az egyes szakterületeken megjelenő szakirodalomról, másrészt pedig mutatóik felhasználásával alkalmasak arra is, hogy segítségükkel az egyes szakkérdések irodalma visszamenőlegesen megnyugtató körültekintéssel összeállítható legyen”.

A 255 különböző típusú hazai és külföldi műszaki időszakos dokumentációs kiadványt, túlnyomórészt referáló folyó-

¹ *List of current specialized abstracting and indexing services.* First ed. Prep. by The International Federation for Documentation. FID publ. nr. 235. The Hague, 1949. 23 l. Átfogóan ismertette a kérdést: VAROSSIEAU, W. W.: *A survey of scientific abstracting and indexing services.* FID. 1949. 6 l. c. tanulmányában.

² *Jegyzék a fontosabb külföldi dokumentációs szolgálatokról és folyóiratokról.* Bp. 1949. VIII. 1. ODK 2/1949. sz. kiadv. (A FID 235. sz. kiadványa nyomán készült.)

iratot tartalmazó új jegyzéki elemző módon ismerteti anyagát a műszaki tájékoztatás szempontjából lényeges alaptudományok és a nagyobb műszaki szakágazatok szerinti 15 szakcsoportban.

A tárgyalt kiadványok címének, megjelenési helyének, kiadójának — a közreadó intézménynek — feltüntetésén felül az elemző ismertetések a vonatkozó kiadvány tartalmi sajátosságait, anyagrendezési módját és a feltárás jellegét emelik ki. A tartalmi sajátosságok kiemelésének nem bibliográfiai, hanem dokumentációs célja van. A feltárt anyagban sokszor olyan időszakos kiadványok is előfordulnak, amelyek referátumok mellett eredeti, elsőleges közleményeket adnak közre. A kiadvány végén a betűrendes mutató közli minden egyes ismertetett dokumentációt kiadvány címét és a megjelenési országos, valamint a tételszámot, amelynél a vonatkozó referálólapp címeírása és elemző ismertetése megtalálható.

A kiadvány a magyar anyagban a teljességre törekvős igyekezetével, de a külföldi anyag terén annak igénye nélkül foglalja össze közölnivalóját. Könyvtári és dokumentációs szempontból alig van kiadvány, mely az egyes tételek elemzését ilyen pontosan tartalmazná. Igen sok erőnye mellett a kiadványnak van néhány hibája is. Az egyes dokumentációs kiadványokat ismertető referátumok jelentős része azzal a mondattal kezdődik, hogy a szóban forgó kiadvány „X vagy Y év óta megjelenő Z nyelvű referáló lap” vagy „folyóirat”. Helyesebb lett volna, ha a szerkesztés során az összeállító a cím, megjelenés helye, kiadó feltüntetése után külön sorban jelzi a kiadás kezdetét jelentő évet, ugyanígy rövidítve a periodicitást, valamint a kiadvány nyelvét. El lehetett volna hagyni a „referáló folyóirat” vagy „referáló lap” megjelölést a bevezetésben elmondott azzal a megjegyzéssel, hogy csak a nem referáló folyóiratok esetében jelöli meg közelebbről a „műfajt” (pl. „gyorsdokumentációs szemle”).

A betűrendes mutatón kívül egy *tárgyszavas index* minden bizonnyal növelte volna az igen értékes kiadvány gyorsabb, megbízhatóbb, jobb kezelését.

TOMBOR TIBOR

Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1958. Bp. 1959. [1960], Országos Széchényi Könyvtár. 378 l.

Az Országos Széchényi Könyvtár tartalmában, terjedelmében és kivitelében egyaránt igényes kötetben ad számot 1958. évi munkájáról — évkönyv formájában.

A kötet 4 részre tagolódik: I. *A könyvtár életéből* c. rész áttekintést ad nemzeti könyvtárunk 1958. évi tevékenységéről (szervezeti kérdések, könyvtárhasználat, nemzetközi kapcsolatok, tudományos munka stb.); a II. *A könyvtári munka módszertani kérdéseiről* c. rész közleményei érdekes könyvészeti és irodalomtudományi témákat tárgyalnak (pl. SIMON Mária Anna: A szépirodalom hatásának vizsgálatáról), kissé zavaró azonban a fejezetcím vagy a cikkek beosztása, mert pl. GOMBOCZ István értékes beszámolója a központi cserszolgálatokról aligha módszertani jellegű; a III. *Az OSZK gyűjteményeinek anyagából* c. rész a különböző társakban őrzött kincsekből mutat be szemelvényeket (történettudományi és sajtótudományi szempontból is igen érdekes TERBE Lajos közleménye a szibériai magyar lapokról 1915—1921.); a IV. részben szereplő *Könyvtár-és művelődéstörténeti tanulmányok* változatosak és gazdag tartalmúak (hézagpótlónak tűnik FAZAKAS József magyar papírtörténeti-irodalom bibliográfiája).

Az OSZK 1958. évi évkönyvével kapcsolatoss következő megjegyzések — alapos tartalmi ismertetésre itt nincs sem hely, sem mód — részben általánosíthatók a könyvtári évkönyvre, mint *műfajra*.

A kötet, a „hivatalos” beszámolókon kívül nem kevesebb mint 16 névvel jelzett cikket, tanulmányt, bibliográfiát közöl. Felmerül a kérdés, vajon kevesebb nem lett volna-e több? Meggondolandó, hogy évenként lehet-e és kell-e több mint 30 íves terjedelemben áttekinteni a Könyvtár tevékenységét, anyagát, hogy a könyvtári évkönyv, bármilyen színvonalas tartalommal is töltik meg, annyira bevált publikációs forma-e, hogy ilyen terjedelmet érdemes rá áldozni? Az évkönyv műfajából adódóan vetődik fel a kérdés, hol a terjedelem határa? Véleményem szerint, évenkénti megjelenés esetén — anélkül, hogy bármiféle normatívára kellene gondolni — 15—20 szerzői ív terjedelem nagyjából elegendő lehet.

A további megjegyzés az *Évkönyv* szerkezetére vonatkozik. Talán áttekinthetőbb volna egy olyan szerkezet, amely a tartalmat világosan két részre tagolja:

I. *Közlemények* (beszámoló, jelentés; szolgáltatások, statisztika, a könyvtár kiadványainak bibliográfiája, a munkatársak publikációs tevékenysége — tehát az ún. hivatalos rész).

II. *Tanulmányok, cikkek* (névvel jelzett publikációk — az ún. tudományos rész).

Az OSZK 1958. évi *Évkönyvében* a *hivatalos* (beszámoló) és a *tudományos*

(tanulmányi) rész némileg keveredik, így például nem világos, hogy SAJÓ Géza nemzetközileg ismert és elismert kutatásairól szóló beszámolója Boetius Dacusról miért került a „A könyvtár életéből” c. fejezetbe, nem pedig a III. fejezetbe („Az OSZK gyűjteményeinek anyagából”). Mindenképp következetesebb volna a két rész különválasztása, ezeken belül természetesen tovább lehet tagolni az anyagot (pl. beszámoló rész: állomány, létszám, nemzetközi kapcsolatok stb. — a tudományos közleményeket pedig két-három főbb téma vagy gondolat köré csoportosítani).

Tartalmilag, a tudományos közleményeket illetően, jobban ki kellene domborodnia annak, hogy *nemzeti könyvtár, hungarica könyvtár* évkönyvéről van szó. Így például a tudományos publikációk között helye volna a hungarica-szerzeményezés, a nemzeti bibliográfia stb. elvi kérdéseinek, és ha szabad ezzel a kifejezéssel élni, egyáltalán egy-két *elvi, átfogó jellegű*, a magyar könyvtárügy egészét érintő cikk is belekiváncokzna a nemzeti könyvtár évkönyvébe.

Még egy részlet-észrevétel: nem szerencsés dolog „az OSZK munkatársainak tudományos munkássága” címen közölni a Könyvtár munkatársainak *publikációs tevékenységét*. Nem minden publikáció tudományos munkásság. E publikációs tevékenységen belül vannak tudományos közlemények is, tudományos felkészültséget kívánó, de nem tudományos irodalmi termékek, szépirodalmi publikációk, publicisztika stb. Mértéktartóbb volna „irodalmi munkásságról” beszélni.

Nagyon helyes, hogy az *Évkönyv* bő idegen nyelvű kivonatokat tartalmaz, ugyancsak dicséretes a kötet gondos szerkesztése, tipografizálása, illusztrációs anyaga, technikai kivitelezése.

Nincs rá mód sem terjedelmileg, sem tartalmilag (ehhez több recenzor is kellene), hogy az 1958-as *Évkönyv* tanulmányait, hivatalos közléseit érdemben ismertetni, bírálni lehessen (ezt az évkönyv-műfaj hibrid volta amúgy is szinte lehetetlenné teszi), amire a recenzor vállalkozhat, az néhány olyan gondolat felvetése, észrevétel, amely talán valamelyest hozzájárulhat a további, érdeklődéssel várt kötetek még színvonalasabbá tételéhez.

A recenzor úgy véli, hogy akkor becsül igazán érdeme szerint egy olyan nagyigényű munkát, mint az OSZK 1958-as *Évkönyve*, ha nem „dicséretét zengi”, hanem pozitív kritikai szellemben foglalkozik vele.

Callai Ervin: A tudományos szakkönyvtár a mezőgazdaság szolgálatában. Bp. 1959. 92 l. (Az Országos Mezőgazdasági Könyvtár és Dokumentációs Központ közleményei. 2.)

A szocialista mezőgazdaság szükségletéből kiindulva tárgyalja a mezőgazdasági szakkönyvtár feladatait.

Az első fejezetben általában a szakkönyvtárak rendeltetésével foglalkozik.

A második és harmadik fejezetben a mezőgazdasági szakkönyvtár egyéb szakkönyvtárhoz eltérő vonásait állapítja meg. Ismerteti a hazai mezőgazdasági szakkönyvtár típusokat (OMgK; felsőoktatási; kutatóintézeti), és tevékenységüket a mezőgazdasági szakkönyvtárügy egészének szempontjából vizsgálja. Az említetteken kívül egy negyedik típus is lenne, ha a termelést, a gyakorlatot közvetlenül szolgáló könyvtárak már kialakultak volna. A mezőgazdaság szocialista átalakításával megnő a szakirodalom iránti igény, s ennek kielégítése céljából kisebb helységeken a községi könyvtárban külön részleg, nagyobbakban önálló létesítendő, esetleg magában a termelőüzemben lehetne felállítani könyvtárat. Néhány mintakönyvtár bizonyára elősegítené a fejlődést.

A további fejezetekben a szakkönyvtári munka egyes kérdéseit vizsgálja, elsősorban az OMgK viszonyai közt. Gyakran utal az érdekelt könyvtárakkal való együttműködés szükségességére. Így az állomány állandó növekedéséből adódó ismert problémakört igyekeznek egyrészt az érdekelt szakkönyvtárak szerzeményezésének összehangolásával, másrészt a holt anyag összegyűjtésének, ill. tárolásának feladatát meghatározott könyvtárra (Mezőgazd. Múzeum vagy Agrártud. Egyetem) ruházásával megoldani.

Az állományfeltárás korszerűtlenségéből adódó hiányosságokat új szakrendszer kidolgozásával és több dimenziós katalógus alkalmazásával lehetne kiküszöbölni.

Részletesen foglalkozik az OMgK dokumentációs szolgáltatásaival, bemutatja a könyvtár kiadványait, majd a könyvtár és dokumentáció viszonyát, továbbá szervezeti kérdéseit vizsgálja.

Elképzelhető önálló dokumentációs szerv is, — főként nagyobb lehetőségekkel rendelkező országokban; a hazai viszonyok között azonban helyesebb a könyvtárral szervezeti egységben levő, amint az OMgK példája is bizonyítja. Így talán — a könyvtár mellett jobban előtérben áll a dokumentáció, ez azonban az OMgK sajátos viszonyai között egyébként is ter-

mészetes. A tulajdonképpeni társadalmi igény a főként vidéken, szétszórtan élő kutatók, szakigazgatási és szakoktatási dolgozók részéről jelentkezik — elsősorban a dokumentációs szolgáltatások iránt.

Az utolsó fejezetben a szakkönyvtár-ügyi kutatások szükségességét hangoztatja. A szakkönyvtár fejlődése gyors, követi szaktudományát. Hazánkban a mezőgazdasági könyvtárügynek előzménye nincs, a ma könyvtárait vár e feladat megoldása, az útkeresés.

Eddig a könyv. Gondolatai közül egyesek érettek és kikristályosodtak, másokat csak nyersen előremutatóan vet fel, mintegy várva a támogatást, megerősítést avagy ellenvetésket.

Ezek bővebb vizsgálata túllépné az ismertetés kereteit s egyik fontos probléma (pl. a falu szakkönyvtári ellátottságának kérdése; a kutatás és termelés szempontjából nem használati anyag központi raktározása) még szélcsebb körű megvitatásra vár.

Végül egy észrevétel: a szerző a szakkönyvtár egészét a dokumentáció szemüvegén át vizsgálja, s ez a szemlélet akaratlanul is rányomja bélyegét az egész tanulmányra. S e szemléletet el kell fogadnunk — legalábbis részben, mert kétségtelenül ezé a jövő. Hasznos e könyv és a hangja bátor, nem kötik megcsontosodott szokások, nem rabja előítéleteknek. Új utakat keres és talál.

WALLESHAUSEN GYULA

A Délmagyarország fél évszázada. Jubileumi emlékkönyv. Szeged, 1960. Szegedi ny. 83 [1] l.

Az MSZMP Szegeden megjelenő napilapja májusban ünnepelte fennállásának félszázados jubileumát. Egy hosszú életű újság évfordulója magában véve is egyaránt felkelti a sajtótörténet és az irodalomtörténet érdeklődését. De különösen így van ez a *Délmagyarország* esetében, amely fényes kiállítású emlékkönyvvel tisztelte meg magát ebből az alkalomból, és ebben a jubileumi albumban tárja elénk történetének néhány legszínesebb lapját.

Mintha az egész országban ma Szegeden pezsgene legelevenebben a fővároson kívüli irodalmi élet és ez talán éppen annak köszönhető, hogy a szegediek fordítanak legnagyobb gondot városuk és megyéjük irodalmi hagyatékának feltárására. JUHÁSZ Gyula, MÓRA Ferenc, JÓZSEF Attila életének és művének részletekben való tudományos feldolgozását fiatal szegedi történészek vállalják: az országos értéké vált

helyi nagyságokban való elmélyülés védekezés a provincializmus veszélye és ugyanakkor vádja ellen is.

A *Délmagyarország* albumában adott, nagy részben ismeretlen riport- és cikkszemelvények, a lap történetének szerényen, egy-egy fontos fázis reflektorfénybe állításával előadott menete, ugyanezt a szolgáltatot teszik meg a sajtónak. A „helyi lap” megjelölés a két világháború közt még lekiicsinylő értelmű volt: a *Délmagyarország*, különösen a felszabadulás óta, ebben az értelemben már nem helyi lap. Jubileumi emlékkönyve pedig országos viszonylatban is érdekes történeti forrásmű.

D. B.

Példák könyve 1510. Jegyzetekkel és tanulmánnyal kísérve közzéteszi BOGNÁR András és LEVÁRDY Ferenc. Bp. 1960, Akadémiai Kiadó. 305 l. (Codices Hungarici 4.)

Az 1944-ben abbamaradt *Codices Hungarici* sorozat új kötettel gyarapodott, negyedik számaként megjelent az Egyetemi Könyvtárban őrzött *Példák könyvének* hasonmás- és kritikai szövegkiadása.

A szép kötetet öröm kézbe venni, a gyönyörű kiállításért az Akadémiai Kiadó és az Akadémiai Nyomdát csak dicsérni lehet. A faksimilek a kézirat legkisebb részletét is hűen, pontosan tükrözik vissza. Nagy kár azonban, hogy ezt a részt lilás tónusban nyomták, mert így a kódex papírjának, tintájának sárgás-barna színétől teljesen elütő lett. Ezen a színelterésen minden költségtöbblet nélkül változtathattak volna.

BOGNÁR András és LEVÁRDY Ferenc a szöveg betűhív átírásával párhuzamosan közli a hozzá legközelebb álló latin eredetit. (Ezt eddig csak MÉSZÖLY Gedeon tette meg a *Bécsi kódex* 1916. évi kiadásánál.) Az izes magyar szöveg közvetlen forrását ugyan nem sikerült megtalálni — ez valószínűleg Caesarius Heisterbacensis *Dialogus miraculorum*ának valamelyik származéka—, de a közölt latin szemelvények, többnyire Herolt *Promtuarium*ának részei, így is értékes segítséget jelentenek középkori irodalomtörténetünk kutatói számára.

A *Példák könyvére* vonatkozó eddigi kutatásokat és megállapításokat a közreadók két helyen, a bevezetésben és a kísérő tanulmányban összegezik és egészítik ki a sajátjaikkal. Ez a kettéosztás nem elég logikus és néha zavaró. Például a kódex története az Egyetemi Könyvtárba kerüléséig a kísérő tanulmányban található, további sorsa pedig a bevezetésben. Ugyanez áll a RÁSKAI Leával foglalkozó részéről.

BOGNÁR és LEVÁRDY megvizsgálja a három másoló írását, s ebből következtet munkamódszerükre, természetükre. Így állapítják meg a szöveg legnagyobb részét másoló RÁSKAI Leáról, hogy „magas formánívójú írása ellenére eléggé rapszódikus, járadékony, hangulatainak alávetett egyéniség”.

A tanulmány foglalkozik a margitszigeti apácakolostor közösségi használatára készült kötet szerkesztési problémáival. HORVÁTH Cyrill véleményével ellentétben úgy látja, hogy „határozott szerkesztési nyomait” viseli magán. Első fele három jól elkülöníthető részre oszlik, az itt található példák közül az első rész az örök boldogsággal foglalkozik, a második az ide vezető úttal, a harmadik pedig azokra a szerzetesek közt szokásos hibákra, bűnökre hívja fel a figyelmet, amelyek akadályok ezen az úton. Második fele az elmélkedések után a gyónásra készít elő, lelkiismeretvizsgálati anyagot ad és három példával fejezi be a művet. Ehhez járul később egy más kéz írásával egy halálról szóló elmélkedés és egy haláltánc.

Reméljük, hogy a sorozat mielőbb folytatódni fog!

VÉRTESEY MIKLÓS

Nagy Leopoldina: A szegedi Egyetemi Könyvtár külföldi bibliográfiái. I. Szeged, 1959. 105 [1] l. (A Szegedi Egyetemi Könyvtár kiadványai. 43.)

Fontos igazságot mond ki ez a figyelemre méltó munka előszavának első mondatában: t. i. hogy a kutató ma már egy könyvtár anyagának öt érdeklő részéről egybefűzött kötetkatalógust kíván. Tehát nemcsak vezetőt a címek tömegében, melyet a régi kor könyvtárosa „pártatlanul” tárt elé, hanem jól áttekinthető könyv-alakú listát; nem csupán cédulák bármily jól rendezett, de nehezen percipálható halmazát, hanem olvasható tájékoztatót. Erre a szerepre pedig a túlgazdaggá vált cédulakatalógusok egyre kevésbé jók, amellet nem is „szállíthatók”, csak helyben lehet őket használni. És első lépésként egy egyetemi könyvtár számára valóban a gyűjteményében meglevő bibliográfiák feltárása kínálkozik, mint amelyek minden szakterület kutatói számára elsősorban érdekesek.

A Szegedi Egyetemi Könyvtár széleskörű nemzetközi kapcsolatai jóvoltából sok olyan bibliográfiát is megkap, amely külföldön sem kerül könyvárusi forgalomba, nemhogy nálunk elérhető lenne. Ezeket teszi hozzáférhetővé Nagy Leopoldina ügyes bibliográfiája, amely egyébként anyagát az ETO rendjében közli. Csak az önállóan

megjelent bibliográfiákra terjeszkedik ki, a rejtett bibliográfiákra nem. A periodikus bibliográfiákat később, külön kötetben óhajtják közzétenni a szegediek.

Nagyon helyes, hogy a fejezetcímeiket idegen nyelveken, angolul, németül, franciául, oroszul is megadják. A bibliográfia nemzetközi használatát segíti elő az is, hogy a velős előszó szintén ezen a négy nyelven készült. Hátrány csak az, hogy a kéthasábos, egyébként nagyon csinosan sikerült rotaprint-sokszorosításban ezek a fejezetcímeik nem „ugranak ki” eléggé. Érdemes lett volna — és a jövőben hasonló esetben ajánljuk is — a fejezetcímeiket két hasáb szélességében elhelyezni. A munkát egyébként még névmutató és rövidítésjegyzék egészíti ki.

DEZSÉNYI BÉLA

Putanec, Valentin: Prva tiskara n Hrvatskoj i Jugoslaviji. Modrus 1482—1484. Zagreb, 1959. 4. l.

Az első horvát nyelvű őnyomtatvány kiadásának 475 éves évfordulója alkalmából PUTANEC Valentin, a neves horvát nyelvtudós „előzetes jelentés” formájában számolt be az említett inkunábulummal kapcsolatos kutatásairól.

PUTANEC idézett dolgozatában azt írja: „Eddig úgy tudták, hogy Horvátországban az első nyomda Zeng-ben (Senj) volt, és hogy itt 1494-ben adták ki az első horvát könyvet, horvát földön. Van azonban két régebbi, glagolicával (paleoslavice modo croatico) nyomtatott könyv, amelyekkel kapcsolatban nem volt megállapítható, hogy hol nyomták azokat?” Az egyik a *Misale po zakonu rimskog dvora* (Missale Romanum) 1484-ből, a másik egy glagolica breviarium (*Brevial po zakonu rimskog dvora*) 1491-ből. Az említett két horvát őnyomtatvánnyal kapcsolatban PUTANEC megemlíti, hogy „Már mintegy 150 esztendeje a szlávisták és kultúrmunkások egész hada (DOBROVSKI, ŠAFARŽIK, KOPITAR, KUKULJEVIĆ, KARAMAN, BRČIĆ, JAGIĆ, MILČETIĆ, VAJS, JELIĆ, BREYER, DEŽELIĆ, ŠTROHAL, LOPAŠIĆ, BADALIĆ, ŽIC, ŠTEFANIĆ GREGOROV, BOŠNJAK, PANTELIĆ, KULUNDŽIĆ) foglalkozott a kérdéssel, hogy hol nyomták és ki nyomtatta az 1484-es missalét?” A megelőző feltevések Velencét, Rómát és más helységeket említettek. A nyomtatás helyének kérdése PUTANEC Valentint is foglalkoztatta. Eddigi kutatásainak eredményeként arra a következtetésre jutott, hogy a szóban forgó inkunábulum Horvátországban, Modrusban 1484-ben készült. Véleménye tehát az, hogy a zengi (senji) nyomdának Modrusban volt az elődje.

PUTANEC feltevése szerint a missalék munkálatai az isztriai Izola helységben 1481—1482 körül indultak meg, azután a nyomdát és termékeit Modrusba szállították és a munkálatokat ott fejezték be 1484-ben. A továbbiakat PUTANEC feltételezi, hogy a szóban forgó nyomdát a pálosok később Kosinj-ba szállították, s az említett breviáriumot is ott nyomták 1491-ben, majd a nyomdát a hadműveletek elől Zeng-be (Šenj) mentették. PUTANEC úgy gondolja, hogy ezek alapján a zengi nyomda keletkezését is megmagyarázza.

A mindössze négy lapnyi, bibliofilkiadványú, 100 példányban készült „előzetes jelentés”-ből a facsimilék hiányoznak. Hipotézisei így nem látszanak eléggé meggyőzőnek és indokoltnak.

PUTANEC dolgozata elég nagy visszhangot keltett Jugoszláviában. Tudománsunk szerint eddig már ketten is foglalkoztak a kérdéssel. KULUNDŽIĆ Zvonimir: *Problem najstarije štamparije na Slovenskom Jugu, Kosinj 1482—1493* (A legrégebbi délszláv nyomda problémája, Kosinj 1482—1493) c. dolgozatában csak részben fogadja el PUTANEC érveléseit. KULUNDŽIĆ dolgozatában az említett breviáriummal kapcsolatban újabb feltevéseket sorakoztat fel és ezekből arra következtet, hogy az első horvátországi nyomda Kosinj-ban volt 1482—1493-ban.

BADALIĆ Josif, a neves zagrebi szlávista a két dolgozattal kapcsolatban (*Bibliotheca Bibliographica Aureliana*. II. 1959) a következőket mondja: „Beide Ausführungen, die diese editio princeps als ersten slawischen Druck mit dem jugoslawischen Territorium in Verbindungen setzen, lassen jedoch noch weitere wissenschaftliche Begründungen wünschenswert erscheinen.”

DÁNIEL GYÖRGY

Bibliografija jugoslovenskih bibliografija 1945—1955. Bibliografski Institut FNRJ, Beograd, 1958. 270. l.

A második világháború után Jugoszláviában is jelentős mértékben gyarapodott a bibliográfiai művek száma. Ezek természetesen nem csak önálló kötetekben, füzetekben, hanem sokszor különféle könyvekben, dolgozatokban, időszaki kiadványokban és más közleményekben láttak napvilágot, tehát igen sok az úgynevezett rejtett bibliográfia. Éppen ezért a bibliográfiai többsége gyakorlati használhatóság szempontjából eléggé problematikus.

A Jugoszláv Könyvtáros Szövetség bibliográfiai szakosztálya felismerte ezeket a problémákat és foglalkozott a felsorolt

nehézségekkel, valamint ezeken túl a bibliográfiai elméleti és gyakorlati kérdéseivel. Napirendre tűzték azonban a jugoszláviai bibliográfiák specifikus jellegzetességeinek a vizsgálatát, valamint tartalmi és formai irányzatuknak a bírálatát is. Sok gondot okozott a Szövetség számára az idevágó szakmai nevelésnek, valamint a délszláv bibliográfiai módszertanának kérdése. Éppen ezért úgy döntöttek, hogy időnként ki kell adni a jugoszláv bibliográfiai munkák módszeres áttekintő összefoglalását. A Szövetség tudatában volt annak, hogy ilyen munka sohasem lehet teljes, és mint első alkotás mindenképpen magán viseli majd a kezdeti hiányosságokat, mind szerkezetében, mind feldolgozásában. Mindezeknek az előrelátott nehézségeknek ellenére a Jugoszláv Könyvtáros Szövetség, igen helyesen, közreadta a második világháború utáni tíz esztendő összefoglaló bibliográfiai anyagát.

A munka előszava jogos büszkeséggel írja: „A délszláv könyvtártudomány története szempontjából jelentős az, hogy a bibliográfiai számbavevő feldolgozása első ízben jugoszláv lajstromozási (összeírási) szabályzat szerint készült, amelyet a Szövetség kollektívája alkotott.” Sajnos, azonban magát a szabályzatot még nem ismerjük.

Az összeállítás 1141 szoros értelemben vett bibliográfiai egységet tartalmaz, amelyek kivétel nélkül mind a második világháború utáni első tíz évben jelentek meg Jugoszlávia területén. Valamennyi címlírás magáról az eredeti műről készült. A művek címét és a leírás szövegét az eredeti nyelven vették fel. A bibliográfiai szöveget azonban latin betűkkel szedték és minden címfelvetel után szögletes zárójelben közlik, milyen betűvel szedték az eredeti szöveget. A címlírás után a jegyzetekben adatokat találunk a bibliográfia tartalmáról, műfajáról, az időszaki kiadványok megjelenési helyéről (amennyiben a címfelvetelből ez nem derülne ki.) Ugyancsak a jegyzetekben ismertetik a rendszert, amelynek alapján az anyagot elrendezték, valamint a regisztereket, azonkívül a bibliográfiai szerzőit, munkatársait és szerkesztőit.

Az anyag elrendezésében a nemzetközi decimális rendszert követték, az egyes szakcsoportokon belül pedig mechanikus ábécét alkalmaztak.

Nem vitás, hogy ez a bibliográfia a könyvtári felvilágosító szolgáltatnak nélkülözhetetlen segítséget, a tudományos kutatóknak pedig komoly támogatást jelent.

DÁNIEL GYÖRGY

Museum Knihy ve státním zámku a klášteře Žďár nad Sázavou. Katalog. Praha, 1958. Národní Museum. 207. l. 16. t.

A žďári könyvmúzeum méltóképpen csatlakozik a régebbi hasonló híres gyűjteményekhez (Antwerpen, Lipcse, Mainz, Bern). A cseh könyvkultúra fejlettségének bizonyítéka, hogy a főúri kastélyok állami tulajdonba vételekor fölsímtették a bennük található könyvtárak nagy tudományos és múzeális értékét. Ennek megfelelően egyrészt eredeti egységükben megtartották ezeket a könyvtárakat, másrészt kihasználták azt a páratlan lehetőséget, amit a főúri könyvtárak gazdag anyaga egy könyvtörténeti múzeum létesítésére kínált. Bohumil LIRKA kezdeményezésére a prágai Nemzeti Múzeum Könyvtárának szakemberei nagy könyvtörténeti szakértelemmel és muzeumi gyakorlattal a felügyelőkre bízott kastélykönyvtárak állományából kiválasztott darabok segítségével néhány év alatt olyan múzeumot hoztak létre, amely a legigényesebb tudományos követelményeket éppen úgy kielégíti, mint a szélesebb rétegek művelődési céljait. A technikai kivitelezés választékos finomsága és korszerűsége teljesen megfelel annak a magas színvonalnak, amihez cseh kiállításokon már hozzá lehetünk szokva. A múzeum anyaga a termék egész során át mutatja be az írás, a könyv, a könyvtárak történetét, kezdettől a XIX. század elejéig a következő fő csoportokban: 1. az írás kezdete és a kézzel írott könyv. 2. A könyvnyomtatás föltalálása és fejlődése a XVI. században. 3. A barokk könyv. 4. Rokokó és klasszicizmus. 5. XIX. század eleje (a további részek kiépítése a közeli jövő feladata.) 6. Kastélykönyvtárak. A bemutatott anyagban természetesen a hazai vonatkozások uralkodnak, de mindig beleágyazva az egyetemes fejlődésbe. A kiállításon egyébként nagy szerepe van a facsimileknek.

A múzeum katalógusa a pusztá felsorolásokon kívül a megfelelő helyeken, a szükség szerint részletes magyarázatokat is ad, külföldi látogató számára pedig az ötnyelvű (orosz, angol, francia, német, olasz) kivonat alapján válik használhatóvá. Érdemes lenne azonban vagy a teljes katalógusnak, vagy egy rövidített szövegnek valamely világnyelven való kiadása is. A múzeummal kapcsolatban csak egyetlen hátrányos vonást kell kiemelnünk; elhelyezése a cseh-morva határegység egyik magas pontján, a žďári (kolostorból lett) egykori kastélyban bármilyen vonzó is, a Prágától való nagy távolság miatt nem számíthat olyan látogatottságra, mint amilyent megérdemelne; a helyiségek fűtetlen-

sége pedig az év nagyobb részében az átfagyott falak miatt szinte lehetetlenné teszi az érdekes gyűjtemény huzamosabb, alapos tanulmányozását.

CSAPODI CSABA

Nemzetközi közgazdasági bibliográfiai sorozatok.

A közgazdasági kutatásnak jelenleg két reprezentatív nemzetközi éves bibliográfiai sorozat áll rendelkezésére.¹ Az *International Bibliography of Economics*-ot az UNESCO mellett működő Nemzetközi Társadalomtudományi Dokumentációs Bizottság gondozza, míg a *Bibliography on Income and Wealth*-et az International Association for Research on Income and Wealth. Mindkét sorozat nemcsak tartalom, hanem szerkesztés, kiadás szempontjából is nemzetközi jellegű: külföldi szakemberek közreműködésével készül. Tartalmi elemzésük — válogatás, szakrendszer — a szaktudomány sajtójának feladata, itt a könyvészeti szempontú ismertetésnek lehet csak helye.

Az UNESCO sorozata a nagyobb igényű, a teljesebb. Néhány adat a feldolgozás méreteire: az 1. kötet tételeinek száma (az 1952. évszakirodalmáról) 7 106, a 4. köteté (az 1955. évről) 8 974, a legutóbbi, a 6. köteté (az 1957. évről) 7 706. A feldolgozott periodikák száma: 1. kötet: 459, 2. kötet: 616, 3. kötet: 996, 4. kötet: 1 135. . . A tételek sajátos szakrendszerben — amelyet a szerkesztőség kötetről kötetre finomít — követik egymást annotáció nélkül, a címfelvételeket eredeti nyelven közli, megadva az angol nyelvű fordítást is. A tételek kötetenként 1-től számozottak, római szám jelzi a kötetszámot (II—2444, III—1795). A sorozat különben több más UNESCO kiadványhoz hasonlóan kétnyelvű, mind a szakrendszer, mind a tárgymutató angol-francia nyelvű.

A kötet apparátusa mintaszerű, kiállítása, tipografizálása kiváló. Név-, tárgy- és földrajzi mutató, továbbá folyóirat jegyzék (a rövidítések feloldásával) segíti az eligazodást.

A jövedelem és vagyon problémáival foglalkozó nemzetközi társaság bibliográfiájának anyaga természetesen szűkebb körű, mint az UNESCO-é. A sorozat 3. kötete pl. 435 tételt tartalmaz. Tételei *annotáltak*. A társaság számos országban egy-egy állandó külső munkatársat — közgazdászt — kért fel közreműködésre anyag-

¹ *International Bibliography of Economics*. Vol. 1 —. Works published in 1952. — Paris, UNESCO, 1955 —. *Bibliography on Income and Wealth*. Vol. 1 —. 1937—1947 —. London, Bowes and Bowes, 1952 —.

szolgáltatóként. A nyomtatásban megjelenő kötetek előkészítéseként negyedévenként tetszetős sokszorosításban is megjelenik a bibliográfia anyaga (Annotated Quarterly Report).

Az UNESCO sorozatához hasonlóan ez utóbbi szerkesztés-technikája és kiállítása is kitűnő.

Mindkét bibliográfiai sorozat mellett, hogy a szakkutatók és szakkönyvtárosok kitűnő munkaeszköze, bibliográfiai szerkesztési szempontból is figyelmet érdemel.

RÓZSA GYÖRGY

Collins, Irene: The government and the newspaper press in France 1814—1831. London, 1959. Oxford University Press. XIV, 201 l.

Mint bevezetésében mondja a szerző, eredetileg ezt a címet akarta adni munkájának: „Küzdelem a sajtó szabadságáért Franciaországban”. Valóban, alig hogy a XVIII. század elején a szerény hírvívó szerepből kinőve a sajtó fokozatosan véleménynyilvánító majd véleményformáló eszközzé vált — megkezdte harcát a középkortól hagyományozott béklyók, elsősorban a cenzura és a privilégiumok ellen. A cenzura elleni küzdelem tehát a sajtótörténet egyik legfontosabb fejezete és szinte meglepő, hogy tudományosnak nevezhető feltárása eddig alig kezdődött meg. Ez teszi fontossá SASHEGYI Oszkár munkáját, aki a II. JÓZSEF alatti osztrák-magyar cenzura jellegzetességeit vizsgálta meg korszerű eszközökkel és eredeti kutatással (vö. *Magy. Könyvszle.* 1960. 2. sz.), és ezért kell felhívni a figyelmet COLLINS ugyancsak nemrégien megjelent könyvére is.

A XIX. század francia sajtópolitikájának a története ugyancsak tipikus fejezete a sajtó és a feudális jellegű cenzura küzdelmének. A polgári értelmezésű sajtószabadság kérdését Franciaországban vitatták a legelőkeltebben, és a három szakaszban lejátszódott polgári forradalom (1789, 1830, 1848) a sajtónak itt nagyobb szerepet adott, mint más országokban. Az 1930-i júliusi forradalom közvetlen oka egy reakciós sajtórendelet, az elvben megszűnt cenzura erőszakos visszaállításának kísérlete volt, az 1848-i minisztérium tagjai közt pedig két lapszerkesztő is helyet foglalt, MARRAST és FLOCON (ők ketten hívták vissza MARXOT Párizsba a forradalom első napjaiban!). Ami meglepő, az a III. Köztársaság kezdeti szívós ellenállása a teljes sajtószabadság jogi elismerésével és biztosításával szemben. A polgári korszak legsza-

badabb sajtóviszonyai így csak 1881-ben alakultak ki.

Véleményünk szerint helyesebb lett volna az anyaggyűjtést az 1789-i forradalom sajtójával és nem az I. NAPOLEON bukását követő pillanattal kezdeni. Mert így az arányok eltolódnak és például a második királyság egy rövid időszaka, 1819—1820, amikor a Bourbon király átmenetileg teljesen használaton kívül helyezi a cenzurát, talán kissé túlzott hangsúlyt kap a további fejlődés menetében. Viszont kétségtelen, hogy a XIX. század egész sokágú fejlődésének teljes feltárása — és COLLINS, akárcsak SASHEGYI Oszkár, gondosan átvizsgálta, gazdag, eredeti levéltári anyagra építi előadását — a tisztán jogilag felfogott cenzuratörténeten túl a sajtótörténet egész területének kutatóit is lekötelezi. A lapok pártállására, a mögöttük felvonuló új gazdasági érdekeltségekre és csoportosulásokra, a közönség összetételére, az új lap típusok (illusztrált lapok, szatirikus lapok stb.) kialakulására nézve többet és megalapozottabban tud mondani, mint a francia sajtó megelőző történései.

D. B.

Tâches et problèmes des bibliothèques nationales. Colloque des bibliothèques nationales d'Europe. Vienne, 8—27 septembre 1958. (Manuels de l'Unesco à l'usage des bibliothèques 11.) Unesco, Paris, 1960. 135 l. (Megjelent angol nyelven is.)

Az Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete (UNESCO) 1958 őszén az európai tagállamok nemzeti könyvtárainak képviselőit háromhetes konferenciára hívta össze Bécsbe, a nemzeti könyvtárak időszzerű — központi szerepük folytán az általános könyvtári kérdéseken sokban túlmenő — problémáinak megvitatására.

A konferencia főbb javaslatainak, ill. határozatainak rövid összefoglalását az UNESCO könyvtári osztálya a konferencia befejezése után nyomtatásban már közrebocsátotta; a fent jelzett kiadvány a tárgyalások teljes anyagát foglalja magában. A füzet tartalma, a konferencia tárgysorozatának megfelelően, három fő téma körül csoportosul: I. a nemzeti könyvtárak szervezete és általános kérdések (gyűjtőkör, szerzeményezés, olvasószolgálat, szemlézet, épület, konzerválás stb.), II. a nemzeti könyvtárak bibliográfiai tevékenysége (országban belüli és nemzetközi bibliográfiai szolgáltatások, nemzeti és szakbibliográfiai, katalógizálás és szakozás, a dokumentáció korszerű módszerei), III. a nemzeti könyvtárak és a könyvtárak kö-

zötti együttműködés (központi katalógusok, könyvtárközi kölcsönzés, nemzetközi kiadványcsere, könyvtári statisztika, könyvtárosscserre, tanulmányutak stb.). Az egyes témakörökön belül a kiadvány közli F. C. FRANCIS (British Museum), M. RUPEL (Ljubljana, Nemzeti és Egyetemi Könyvtár) és L. BRUMMEL (Hága, Kir. Könyvtár) vitaindító értekezéseit; ezekhez a megbeszéléseken folytatott viták eredményeinek beható ismertetése kapcsolódik. Helyet kaptak a kiadványban azok a külön elaborátumok is, amelyeket egyes intézmények, ill. kiváló szakemberek terjesztettek a konferencia elé. Ezek: H. LIEBERS értekezése a szakmai képzésről, J. MEYRIAT cikke a nemzeti könyvtárak feladatairól a nemzetközi bibliográfiai együttműködés tekintetében, F. SZ. ABRIKOSOVA ismertetése a Lenin-Könyvtár szerepéről a Szovjetunió bibliográfiai tevékenységében, valamint H. L. TVETERAS tájékoztatója a skandináv államok vezető könyvtárainak együttműködéséről külföldi szakfolyóiratok országokként megosztott beszerzése és feltárása terén. A kiadványt kiegészíti azoknak a határozatoknak közlése, amelyeket a Könyvtárosszövület Nemzetközi Szövetsége (FIAB) a bécsi konferencián elhangzott javaslatok alapján 1958 októberében, madridi ülésszakán hozott,

H. H

Exchange of Ideas: East and West Meet the Challenge. Final report of the seminar on the international exchange of publications in the Indo-Pacific Area. November 4—11. 1957. Tokyo. Tokyo, 1958, The National Diet Library.

A távol-keleti országokat Japán hívta meg az UNESCO ösztönzésére és így került sor 1957 novemberében Tokióban a Nemzeti Parlamenti Könyvtár szervezésében az Indiai és Csendes Óceáni Térség Szemináriumára a nemzetközi kiadványcsere tárgyában. A konferencia után kiadott kötet két világosan elhatárolható részre oszlik: a tárgyalások szó szerint közölt jegyzőkönyveire és a beküldött referátumok szövegeire. Ilyenformán teljes áttekintést kapunk mind az értekezlet lefolyásáról, mind pedig az ott el nem hangzott beszámolókról.

A konferencia napirendje a következő kérdéseket ölelte fel:

- a) a térség országai közötti kiadványcsere megjavítása,
- b) országokként csereközpontok felállítása, ill. fejlesztése,

- c) a cserekiadványok hozzáférhetőségét megkönnyítő bibliográfiai segéd-eszközök vizsgálata,
- d) az UNESCO által tető alá hozandó két új csereegyezmény vizsgálata.

Az első ülés központi témája a „*kiadványcsere tapasztalatai*” címet viselte. Különösen a Lenin könyvtár és a Library of Congress által követett elvi és gyakorlati módszerek keltettek bennünk érdeklődést, és ezekből a lapokból meríthető a legtöbb tanulság.

A második ülésen a *központi cserezolgáltatok* létesítésének és fejlesztésének ügyét vitatták meg. Megállapították a szolgáltatok fontosságát és azt, hogy mik legyenek a legfőbb feladataik. Bár sem az amerikai duplumokat terjesztő USBE, sem a csomagokat továbbító Smithsonian Institution, sem a Lenin Könyvtár nem minden részletében óhajtják a központi cserezolgáltatok működésére vonatkozó UNESCO tanácsokat követni, a kisebb országok számára ezek általában hasznosaknak bizonyultak.

A harmadik ülés tanácskozásain a *csere anyagának* kérdéseit vitatták meg, és pedig külön a hivatalos és külön a tudományos kiadványokét. Itt foglalkoztak a célok között említett bibliográfiai segéd-eszközökkel is. A hivatalos kiadványok meghatározása, a tudományos bibliográfiai közlése és a nemzeti bibliográfiák egységes szerkezete körül folyt a legtöbb vita. A negyedik ülés az UNESCO új egyezménytervezetét taglalta, bizonyos módosításokra hangzottak el javaslatok, általában azonban egyetértés mutatkozott.

Az 5. ülés fogalmazta meg a konferencia eredményeit tükröző határozatokat és javaslatokat, melyek lényege a következő:

1. A nemzetközi kiadványcsere bővülése és javítása érdekében a cserélő országok készítsenek jegyzékeket tudományos szervezeteikről és intézményeikről, valamint ezek cserélhető kiadványairól, a hivatalos kiadványokról, és gondoskodjanak arról is, hogy nemzeti bibliográfiáik a csere előmozdítására alkalmas eszközökké váljanak.

2. Az érintett országok kormányai gondoskodjanak csereközpontok és megfelelő cserealap létesítéséről, nemzeti bibliográfiai kiadásáról és időnként a tokióihoz hasonló regionális gyűlések szervezéséről.

3. Az UNESCO Titkársága anyagi és szellemi támogatással segítse a kiadvány-

csere ügyét általában, továbbá a csereközpontok felállítását, nemzeti bibliográfiák megindítását, jelentesse meg 3. kiadásban a cserekézíkönyvet, terjessze ezeket a határozatokat stb. A nyelvi nehézségek áthidalására a konferencia az angolt ajánlja, az UNESCO egyezményeket illetően pedig azt, hogy az egyes kormányok véleményeiket juttassák el az UNESCO titkárságához.

A referátumokat tartalmazó második rész hasznos bevezetővel kezdődik: a rendezőség a beérkezett szövegek nyomán összegezte a négy fő téma legfontosabb tartalmi elemeit. Ezt a „Tanulmányvázlatot” azután a résztvevők mind megkapták és így tömör áttekintést kaptak az egész tárgyalási anyagról. Az itt közölt 43 referátumból választották ki azt a nyolcat, melyet az első ülésen az egyes országok képviselői felolvastak. Különösen a szovjet és az amerikai könyvtárak cseretevékenységéről és munkamódszeréről kapunk bő felvilágosítást ezeken a lapokon. Sok referátumot készítették a japánok is, ezek részletes képet adnak nem csupán a Japán és a külföld között folyó kiadványcseréről, hanem közvetve tájékoztatnak Japán fejlett könyvtári életéről is.

GOMBOCZ ISTVÁN

Die Bibliographie in den europäischen Ländern der Volksdemokratie. Entwicklung und gegenwärtiger Stand. Leipzig, 1960, VEB Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 165 l.

A nemzetközi másodfokú bibliográfiai irodalomnak régi hiányossága, hogy gyűjtőkörét — kevés kivétellel — csaknem kizárólag a nyugati könyvészeti termésre korlátozza. MALCLÈS, BOHATTA-HODES, TOTOK—WEITZEL stb. köteteit lapozgatva szinte alig találunk egyet-egyét a kelet-európai országok bibliográfusainak műveiből, és az ismertetett bibliográfiák sem mindig a legjelentősebbek és főleg nem a legkorszerűbbek. Ezért üdvözölhetjük különös örömmel a Bibliothekskommission für Publikationen beim Staatssekretariat für das Hoch- und Fachschulwesen kiadásában megjelent tanulmánykötetet, mely nemcsak bibliográfiatörténeti szempontból jelentős összefoglalás, de a népi demokráciák irodalmában tájékozódni kívánó kutató és könyvtáros számára szinte nélkülözhetetlen könyvészeti segédeszközt is jelent.

A kötet Albánia, Bulgária, Lengyelország, Románia, Csehszlovákia és Magyarország bibliográfiai irodalmának legjavát regisztrálja. Az egyes tanulmányok egy-

ségesen három részre tagolódnak. Bevezetőben rövid tájékoztatást kapunk az illető ország bibliográfiatörténetéről a kezdetektől a második világháborúig, majd, nagyobb részletességgel, ismertetik a szerzők a bibliográfia és dokumentációügy jelenlegi szervezeti felépítését és ennek fejlődését 1945-től napjainkig. Végül a harmadik, könyvészeti rész, szakok szerint sorolja fel a legfontosabb bibliográfiai kiadványokat. A kötet egységes szerkezete nagymértékben megkönnyíti a gyakorlati tájékozódást. Elvi szempontból tekintve azonban ez szükségszerűen bizonyosfokú sematizáláshoz vezet, az egyes országok bibliográfiatörténetének fejlődési sajátosságait nem juttatja kellőképpen érvényre.

Ebből a szempontból a kötetnek talán leghasznosabb részei — különösen a külföldi kutatók számára — az egyes tanulmányokat követő „A legfontosabb bibliográfiai kiadványok” című fejezetek. A tematikus csoportosítású könyvjegyzékek egységes és igen pontos címléírással, eredeti nyelven közlik a bibliográfiai adatait, ezt követi zárójelben a cím német nyelvű fordítása és rövid annotáció, ugyancsak németül, a mű jellegéről, tartalmáról, esetleges előzményeiről stb.

A tanulmánygyűjtemény függeléke azokat a Német Demokratikus Köztársaságban megjelent könyvvezeteket ismereti, melyek a népi demokráciák tudományos és szépirodalmát tárják fel, elsősorban a külföld tájékoztatásának igényével. Végül a kötetet betűrendes mutató zárja be, mely összevont betűrendben sorolja fel — mind a bibliográfiákban, mind a tanulmányokban előforduló — szerzők és szerkesztők nevét, valamint az anonym szerzőjű művek címét.

Külön ki szeretnénk emelni a kötet Magyarországgal foglalkozó tanulmányát — BÉLLEY Pál tollából —, mely számunkra azért különösen jelentős, mivel hogy 1945 óta az első kísérletnek tekinthető, mely a magyar bibliográfia fejlődésének útját röviden áttekinti és egyben regisztrálja a magyar könyvészeti irodalom legjelentősebb alkotásait. A történeti részben a szerző a XVIII—XIX. századi biográfiák és bibliográfiák elemzése után a magyar nemzeti könyvészet fejlődését ismerteti, és főbb vonalakban, röviden vázolja a szakbibliográfiai tevékenység legjellegzetesebb irányait. Az 1945 utáni fejlődést a Magyarországgal foglalkozó tanulmány is — a többihez hasonlóan — nagyobb részletességgel elemzi, kitérve a nemzeti, szak- és ajánló bibliográfia, valamint a gyorsütemű fejlődésnek induló dokumentáció területén elért eredmények és feladatok

ismertetésére. A tanulmányt követő bibliográfiai rész beosztása azonos a kötet többi könyvészeti fejezetével. Az összeállítás a kezdetektől 1959-ig megjelent bibliográfiák közül válogatja ki mindazokat, melyek még napjainkban is jelentősek a tudományos kutatás szempontjából, mellőzve a pusztán történeti értékű műveket. Nemcsak az önálló kötetben megjelent bibliográfiákat közli, hanem a folyóiratokban publikált összeállításokat is, továbbá utal az előkészületben vagy sajtó alatt levő legfontosabb munkákra. A magyar bibliográfia történetének és jelenének ez a rövid, jól sikerült vázlata alapjául szolgálhat a téma régen nélkülözött, részletes feldolgozásának.

F. WENDELIN LIDIA

Zehn Jahre DDR — Zehn Jahre allgemeine öffentliche Bibliotheken. Leipzig, 1959, Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 90 l., 5 t.

A kötetben közölt két tanulmány a jelenlegi német közművelődési könyvtárhálózat kialakulását vizsgálja. Wolfgang MÜHLE cikke azt a társadalmi-történelmi folyamatot elemzi, amely a „népkönyvtár”-tól a mai fejlett, a nép sajátját képező, széleskörű művelődését szolgáló könyvtárak megszületéséhez vezetett. Számunkra érdekes, hogy meglehetősen élesen bírálja Walter HOFFMANN-t, akinek munkássága jelentős hatással volt a magyar közművelődési könyvtárügy (különösen a fővárosi könyvtári hálózat) alakulására is. — Peter GÜNNEL tanulmánya a jelenlegi német közművelődési könyvtári hálózat (AÖB) fejlődését elemzi részletesen, megjelölve a megtett út legfontosabb állomásait. A fejlődés szakaszai: 1945—1949-ig az ún. népkönyvtári szakasz, amikor a háború okozta rettentő pusztulás után meg kellett kezdeni a munkát, el kellett távolítani a könyvtárakból a fasiszta irodalmat és helyette haladó szellemű könyvekkel kiegészíteni a könyvtárak állományát. 1949—1955/56 között rakták le a Német Demokratikus Köztársaságban a modern demokratikus könyvtárügy alapjait és hozták létre a közművelődési hálózatot. — Az utóbbi években került sor fokozatosan a tartalmi kérdések megoldására: a fiatal német könyvtárhálózat munkatársai a számszerű eredmények után egyre inkább a magas színvonalú pedagógiai tevékenység megvalósítására törek-szenek.

Mindkét tanulmány a történelmi fejlődés sajnálatos következményeként fogja

fel a közművelődési és a tudományos könyvtárügy kettészakítottóságát.

A kötetet a könyvtárügy fejlődését szabályozó rendeletek, valamint az azt tükröző kiemelkedőbb cikkek bibliográfiája, grafikus ábrázolások és fényképek teszik teljessé.

Bibliotheksarbeit heute. Aufsätze und Diskussionsbeiträge. Folge I. Leipzig, 1960, Verl. für Buch- und Bibliothekswesen. 202 l.

A Zentralinstitut tízéves fejlődésének értékelése után a jelen legfontosabb közművelődési könyvtári problémáit ebben a kötetben a német Művelődési Minisztérium, a Zentralinstitut für Bibliothekswesen és a Staatsbibliothek képviselői mellett a hálózat különféle könyvtár-típusainak munkatársai tárják fel. Ezek közül igen tanulságosak a Schwerin-i körzeti könyvtár (megfelel a mi megyei könyvtárunknak) Magyarországon is járt vezetőjének, Herbert WOLFF-nak, valamint Helmut TOPP-nak tanulmányai, amelyek a vidéki könyvtári hálózat fejlődésével kapcsolatos kérdéseket tárgyalják. Érdekesen tükrözik részben azokat a problémákat, amelyek megoldásán Magyarországon már nagyrészt túljutottunk (gépállomási könyvtárakkal kapcsolatos sikertelen tervek, a könyvtárak anyagi ellátásának javítása a helyi szervek fokozott bekapcsolásával stb.) — részben pedig megmutatják a német és a magyar hálózati rendszer különbségeit is. Így pl. a következő öt esztendő folyamán fokozatosan *egyetlen hálózatba kívánják egyesíteni* az állami könyvtárak mellett az üzemi, az ifjúsági, intézeti és egyéb könyvtárakat. A szervezeti és minőségi rendezés és javítás kérdései mellett tiszteletre méltó a német elvtársaknak az a törekvése, hogy 1965-re a lakosság 25%-át kívánják megnyerni a közművelődési könyvtárak olvasóiként. — A városi könyvtárhálózat kérdésével foglalkozó cikkben (Fritz KUNZ) különösen figyelemre méltó a mi számunkra, hogy annak *szerves részeként* tekinti a széles tömegek igényeit kielégítő közművelődési zeneműkölcsonzókat, megfelelő hanglemezállománnyal, lehallgatóhelyiségekkel és készülékekkel felszerelve. — A magyar katalógusviszonyoktól eltérő, mégis igen érdekes szempontokat vet fel Hans BODEN a szabadpolcrendszerű könyvtárak katalógusairól írott cikkében. Bár a különböző szempontok szerint felvett katalóguscédulák rendszerével nem tudunk egyetérteni, figyelemre méltó az

állomány sokoldalú feltárására való törekvés.

A kötet gazdag anyagából külön ki kell emelnünk a nálunk is igen időszerű ifjúsági könyvtári problémával foglalkozó három tanulmányt. — Érdeklődéssel várjuk a sorozatnak még erre az évre ígért következő kötetét.

SIMON MÁRIA ANNA

Hazai könyvtártudományi irodalom 1960 második negyedében.

BAKI Győző: *Eljárás múzeumi és könyvtári anyagok vegyszer nélkül, vákuum alkalmazásával történő rovarirtására.* Bp. 1960, Orsz. Találmányi Hivatal. [1] lev.

A *Délmagyarország jél évszázada. 1910—1960.* Jubileumi emlékkönyv. (Szerk. Lőkös Zoltán, Péter László, Simon István.) Szeged, 1960. 83 l., 2 t.

(ECSÉDY Andorné—GÁLICZKY ÉVA): *Lenin.* Bibliográfiai válogatás a Leninről szóló magyar nyelvű művekből. [Lezárva] 1960. márc. 1-én. Bp. 1960, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár. 79 l.

FÖLDES György: *Litográfia és offsetnyomás.* [Bp. 1960], Műszaki Kiadó. 24 l. (Kiadói Műszaki Továbbképző Alapfokú Kiskönyvtára 6.)

GONDA Pál: *Menetközbeni ellenőrzés a könygyártásban.* (Bp. 1960), Műszaki Könyvkiadó. 58 l. (Kiadói Műszaki Továbbképző Alapfokú Kiskönyvtára 11.)

Haydn composition in the Music Collection of the National Széchényi Library, Budapest. (Ed [and intr.] by Jenő VÉCSEY.) Bp. 1960, Akad. Kiadó. XXIII., 167 l.

A *hazai műszaki egyetemek külföldi folyóiratainak leőhelyjegyzéke. 1959—1960.* (Összeáll. CHOLNOKY Tiborné, SOMOGYI Andrásné.) Bp. 1960, Budapesti Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. 119 l.

Könyvek címlapja, belső elrendezése és kolofoja. Kidolg. a Magyar Szabványügyi Hivatal. Bp. [1960]. 9 l. (Magyar Népköztársasági Országos Szabvány. MSz 3402-59.)

Külföldön megjelent fontosabb történet-tudományi művek jegyzéke. [Bibliográfia.]

(Összeáll.; VIGH Károly, ZOLNAY Vilmosné.) Bp. 1960, Országgyűlési Könyvtár.

Magyar szerzők 1945 óta megjelent pszichológiai munkáinak bibliográfiája. Bp. 1959, Akad. Kiadó. 678—693 l. (Klly. A Pszichológiai Tanulmányokból.)

A Magyar Tanácsköztársaság történetének forrásai a magyar állami levéltárakban. Bp. 1960, Akadémiai Kiadó. 216 l., 1 térk. (Magyar Országos Levéltár kiadványai 1. Levéltári leltárak 2.)

MÁTRAI László: *Az Egyetemi Könyvtár és a tudományos kutatás.* Bp. 1960, Egyet. ny. 7 l. (Klly. a Felsőoktatási Szemléből.)

Módszertani levél Lenin születésének 90. évfordulója alkalmából. [Kiad. az.] Országos Széchényi Könyvtár Könyvtártudományi és Módszertani Központ[ja]. Bp. 1960. 10 l.

PATAKY Dénes: *Iparművészet és könyvművészet.* (Bp. 1960), Műszaki Kiadó. 32 l. (Kiadói Műszaki Továbbképző Alapfokú Kiskönyvtára 3.)

RÓZSA István: *Kliségyártás, klisémegrendelés, ábraméretezés.* [Bp. 1960], Műszaki Kiadó 49 l. (Kiadói Műszaki Továbbképző Alapfokú Kiskönyvtára 5.)

SAKÁTS Károly: *A magyar színikritika tíz éve (fővárosi lapok) 1949—1959.* Bp. 1960, Színháztudományi Intézet, Országos Színháztörténeti Múzeum. 94 l. (Színháztörténeti füzetek 31. sz.)

[Szeged. Egyetemi Könyvtár.] *A szegedi --- külföldi bibliográfiái. I.* Összeáll.: NAGY Leopoldina. Szeged 1959, Felsőokt. Jegyzetell. soksz. 105 l. (A szegedi Egyetemi Könyvtár kiadványai 43. sz.)

SZÖLLŐSI Ilona—HEGYI István: *Konzerváló berendezés könyvtárak, levéltárak anyagának a kártevők pusztításai elleni védelmére.* [Bp.] 1960, Orsz. Találmányi Hivatal. 2 l., 1 t.

TAMÁS László: *A műszaki könyvelőkészítés.* (Bp. 1960), Műszaki Kiadó. 48 l., 2 t. (Kiadói Műszaki Továbbképző Középfokú kiskönyvtára 7.)

Tanszéki könyvtárosok tanfolyama. [Kiad. a] Nehézipari Műszaki Egyetem Központi Könyvtára. Miskolc, 1960. 48 l.

Összeállította: H. Izsó Livia

A kiadásért felel az Akadémiai Kiadó igazgatója

Műszak i felelős: Pataki Ferenc

A kézirat beérkezett: 1960. VII. 16. — Példányszám: 950 — Terjedelem: 10·5 (A/5) ív

51167/60 Akadémiai Nyomda, Budapest — Felelős vezető: Bernát György

TARTALOM

<i>Kovács Máté</i> : A magyar könyv- és könyvtárkultúra a szocializmus kezdeti szakaszában II.	361
<i>Dobos Piroska</i> : Az olvasószolgálat főbb kérdései a Fővárosi Szabó Ervin kerületi könyvtárakban — Important Aspects of Reader Service in the District Branches of the „Ervin Szabó” Municipal Library	382
<i>Katsányi Sándor—Nagy Dezső</i> : A ceglédi könyvtárügy története — Entwicklungsgeschichte der Bibliotheken der Stadt Cegléd.....	402

KISEBB KÖZLEMÉNYEK

<i>Csapodi Csaba</i> : Beatrix királyné Psalteriuma Melkben	428
<i>Hajnal Gáspár</i> : Angol cikk egy eddig ösnyomatványnak tartott Pelbárt-kiadásról	430
<i>Kenéz Győző</i> : Könyvek leláncolása Magyarországon 1556-ban	432
<i>Rózsa György</i> : Oláh Miklós legrégebbi arcképe	433
<i>Herepei János</i> : Kísérlet a kolozsvári Heltai-nyomda tulajdonosainak megállapítására	438

FIGYELŐ

<i>Veredy Katalin</i> : Az Egyesült Nemzetek Szervezetének kiadványai az Országgyűlési Könyvtárban	444
<i>Bükky Béla</i> : Az évszámnólkülség kérdéséhez	447
<i>Besenyei Andorné</i> : Könyvtárosképzés és továbbképzés a Német Demokratikus Köztársaságban	449
<i>Stefan Kotarski</i> : A Lengyel Tudományos Akadémia Földrajzi Intézetének Könyvtára és a varsói Egyetem Földrajzi Intézetének könyvtára	452
<i>Veredy Gyula</i> : A gépi fordítás tudományos és dokumentációs jelentősége	454
<i>Erdődy Ferenc, Sasvári Dezső</i> : Egy üzemköltségen termelő központi tárca-könyvkötőüzem felállításának tervezete	460

<i>HÍREK</i>	463
--------------------	-----

SZEMLE

Vince Pálné: Hazai és külföldi időszakos műszaki dokumentációs kiadványok (Ism. <i>Tombor Tibor</i>)	469
Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1958. (Ism. <i>Rózsa György</i>)	470
Gallai Ervin: A tudományos szakkönyvtár a mezőgazdaság szolgálatában (Ism. <i>Wallehausen Gyula</i>)	471
A Délmagyarország fél évszázada (<i>D. B.</i>)	472
Példák könyve 1510. (Ism. <i>Vértesy Miklós</i>)	472
Nagy Leopoldina: A szegedi Egyetemi Könyvtár külföldi bibliográfiái I. (Ism. <i>Dezsényi Béla</i>)	473
Valentin Putanec: Prva tiskara u Hrvatskoj i Jugoslaviji (Ism. <i>Dániel György</i>) ...	473
Bibliografija jugoslovenskih bibliografija 1945—1955. (Ism. <i>Dániel György</i>)	474
MuseumKnihy ve státnim zámka a klášteře Zdár nad Sázavou (Ism. <i>Csapodi Csaba</i>)	475
Nemzetközi Közgazdasági bibliográfiái sorozatok (Ism. <i>Rózsa György</i>)	475
Irene Collins: The government and the newspaper press in France 1814—1881. (Ism. <i>D. B.</i>)	476
Tâches et problèmes des bibliothèques nationales (Ism. <i>H. H.</i>)	476
Exchange of Ideas: Final report of the seminar on the international exchange of publications in the Indo-Pacific Area. (Ism. <i>Gombocz István</i>)	477
Die Bibliographie in den europäischen Ländern der Volksdemokratie (Ism. <i>F. Wendelin Lidia</i>)	478
Zehn Jahre DDR — Zehn Jahre allgemeine öffentliche Bibliotheken (Ism. <i>Simon Mária Anna</i>)	479
Bibliotheksarbeit heute (Ism. <i>Simon Mária Anna</i>)	479
Hazai könyvtártudományi irodalom. (Összeáll. <i>H. Izsó Livia</i>)	480

Ára: 20,— Ft

Előfizetés egy évre 60,— Ft

TABLE DES MATIÈRES

<i>M. Kovács</i> : Le livre hongrois et les bibliothèques hongroises pendant le période initial du socialisme. II.	361
<i>P. Dobos</i> : Les principales questions du service des lecteurs dans les filiales de la bibliothèque municipale „Szabó Ervin” à Budapest	382
<i>S. Katsányi—D. Nagy</i> : Contributions à l'histoire des bibliothèques de la ville de Cegléd	402

CONTRIBUTIONS HISTORIQUES

<i>Cs. Csapodi</i> : Le Psautier de la reine Beatrix (femme du roi Mathias Corvin) à Melk	428
<i>G. Hajnal</i> : Un article anglais sur une édition de Pelbárt prise pour incunable ...	430
<i>Gy. Kenéz</i> : Fixation des livres avec des chaînes en 1556 en Hongrie	432
<i>Gy. Rózsa</i> : Le plus ancien portrait de Miklós Oláh	433
<i>J. Herepei</i> : Tentative pour l'identification des propriétaires de l'imprimerie Heltai de Kolozsvár	438

CHRONIQUE BIBLIOTHÉCONOMIQUE

<i>K. Veredy</i> : Les publications des Nations Unies à la Bibliothèque de l'Assemblée Nationale de Hongrie	444
<i>B. Büky</i> : Problèmes du catalogage des publications parues sans date	447
<i>E. A. Besenyei</i> : Formation professionnelle des bibliothécaires et les cours de perfectionnement dans la République Démocratique Allemande	449
<i>S. Kotarski</i> : La bibliothèque de l'Institut géographique de l'Académie des sciences de Pologne et la bibliothèque de l'Institut géographique de l'Université de Varsovie	452
<i>Gy. Veredy</i> : L'importance de la traduction automatique dans les domaines de la science et de l'information	454
<i>F. Erdődy—D. Sasvári</i> : Plan d'une entreprise centrale de reliure subventionnée par l'État.	460

NOUVELLES	463
-----------------	-----

COMPTES RENDUS CRITIQUES

Vincse Pálné: Hazai és külföldi műszaki időszakos dokumentációs kiadványok (<i>T. Tombor</i>)	469
Az Országos Széchényi Könyvtár Évkönyve 1958. (<i>Gy. Rózsa</i>)	470
Gallai Ervin: A tudományos szakkönyvtár a mezőgazdaság szolgálatában (<i>Gy. Wallshausen</i>)	471
A Délmagyarország fél évszázada (<i>B. D.</i>)	472
Példák könyve 1510. (<i>M. Vértessy</i>)	472
Nagy Leopoldina: A szegedi Egyetemi Könyvtár külföldi bibliográfiái I. (<i>B. Dezsényi</i>)	473
Valentin Putanec: Prva tiskara u Hrvatskoj i Jugoslaviji (<i>Gy. Dániel</i>)	473
Bibliografija jugoslovenskih bibliografija 1945—1955 (<i>Gy. Dániel</i>)	474
Museum Knihm ve státnim zámka a kláštere Ždár nad Sázavou (<i>Cs. Csapodi</i>)	475
Séries de bibliographies économiques internationales (<i>Gy. Rózsa</i>)	475
Irene Collins: The government and the newspaper press in France 1814—1881. (<i>B. D.</i>)	476
Tâches et problèmes des bibliothèques nationales (<i>H. H.</i>)	476
Exchange of Ideas: Final report of the seminar on the international exchange of publications in the Indo-Pacific Area. (<i>I. Gombocz.</i>)	477
Die Bibliographie in den europäischen Ländern der Volksdemokratie (<i>L. F. Wendelin</i>)	478
Zehn Jahre DDR. Zehn Jahre allgemeine öffentliche Bibliotheken (<i>A. M. Simon</i>)	479
Bibliotheksarbeit heute (<i>A. M. Simon</i>)	479
La littérature bibliothéconomique de la Hongrie (<i>L. H. Izsó</i>)	480

